

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Historický ústav

**ZAHRANIČNÍ AKCE LVA SYCHRAVY ZA PRVNÍ
SVĚTOVÉ VÁLKY**

Diplomová práce

Autor: Lenka Zemanová

Studijní program: N7105/ Historické vědy

Studijní obor: 7105T021 Historie

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Hutečka, Ph.D.

Hradec Králové 2018

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 14. 12. 2018

Lenka Zemanová

Zadání diplomové práce

Autor: Bc. Lenka Zemanová

Studium: F16NK0020

Studijní program: N7105 Historické vědy

Studijní obor: Historie

Název diplomové práce: **Zahraniční akce Lva Sychravy za první světové války**

Název diplomové práce AJ: Foreign action of Lev Sychrava in the First World War

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce se bude zabývat odbojovou činností Lva Sychravy za první světové války. Na základě prostudování rozmanitých archivních fondů vztahujících se k této problematice bude jejím hlavním cílem zrekonstruovat Sychravův myšlenkový svět v letech 1914-1918. Tento válečný příběh bude pochopitelně včleněn do historického a politického kontextu, jenž Sychravu zcela logicky ovlivňoval v mnohých tvrzeních a názorech.

Vojenský historický archiv, fond Lev Sychrava (21 kartonů). Masarykův ústav a Archiv AV ČR, fond Lev Sychrava (10 kartonů). Literární archiv Památníku národního písemnictví, fond Varia 1 - dopis nezjištěnému a rukopis - Sychrava Lev: K dějinám naší francouzské legie, vzpomínka, 22 listů. BENEŠ Edvard, Světová válka a naše revoluce. Vzpomínky a úvahy z bojů za svobodu národa I-III, Praha 1935. GALANDAUER Jan, T. G. Masaryk a vznik ČSR, Praha 1988. MICHL Jan, JUDr. Lev Sychrava - politik na půl cesty, in: Na pozvání Masarykova ústavu / Masarykův ústav - Archiv AV ČR v. v. i. 4, Praha 2007, s. 135-153. SYCHRAVA Lev, WERSTADT Jaroslav, Československý odboj, Praha 1923.

Garantující pracoviště: Historický ústav,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Hutečka, Ph.D.

Oponent: Mgr. Michal Strobach, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 18.12.2015

Anotace

ZEMANOVÁ, LENKA. Zahraniční akce Lva Sychravy za první světové války. Hradec Králové: Filozofická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2018. Strany 67 + přílohy. Diplomová práce

Diplomová práce se zabývá odbojovou činností výrazné, avšak opomíjené, osobnosti zahraničního odboje za první světové války Lva Sychravy.

Text je členěn na několik kapitol a podkapitol. První kapitola tedy patří pobytu hlavního aktéra v Ženevě, následuje kapitola shrnující jeho setrvání v Paříži a s tím spojené odbojové činnosti. Další část patří jeho legionářským aktivitám v letech 1916-1918. Poslední část je pak věnována závěru války a návratu do nově vzniklé republiky.

Diplomová práce byla napsána s využitím odborné literatury a osobních fondů L. Sychravy ve Vojenském ústředním archivu a Masarykově ústavu a Archivu AV ČR.

Annotation

ZEMANOVÁ, LENKA. Lev Sychrava's Foreign Actions during the First World War. Hradec Kralove: Faculty of Arts, University of Hradec Kralove, 2018. Pages 67 +. Thesis

This master's thesis deals with the resistance movement of Lev Sychrava, a significant, but neglected, personality of the foreign resistance during the First World War.

The text is dividend into several heads and subheads .The first chapter deals with the stay of the main actor in Geneva and is followed by the second chapter summarizing his stay in Paris and related activities. The third chapter describes his legionary activities between 1916 and 1918. The final chapter is devoted to the end of the war and his return to the newly established republic.

The thesis was written using professional literature and personal funds of L. Sychrava in the Military Central Archives and the Masaryk Institute and the Archives of the Academy of Sciences of the Czech Republic.

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla především poděkovat panu Mgr. Jiřímu Hutečkovi, Ph.D. za vedení této práce. Velký dík patří rovněž zaměstnancům Vojenského ústředního archivu a Masarykova ústavu a Archivu AV ČR za zpřístupnění materiálů.

OBSAH

ÚVOD.....	8
ŽENEVA	14
Cesta do neznáma.....	14
Těžké švýcarské začátky	17
Beseda Slovan	23
Masaryk a kurýrní sbor	25
Léto 1915 a vznik Československé samostatnosti	29
Švýcarské dny byly sečteny	35
PAŘÍŽ.....	39
Francouzské počátky a založení ČNR.....	39
Zajatecký oddíl Národní rady.....	40
Přátelství se Štefánikem	43
Revoluční rok 1917.....	45
LEGIE.....	48
Legionář Sychrava	48
Italské legie	50
Ke sporu s Hlaváčkem	51
V ZÁVĚRU VÁLEČNÝCH LET	53
Spor s Benešem	53
Poválečné uspořádání.....	54
ZÁVĚR	58
PRAMENY A LITERATURA	62
SEZNAM PŘÍLOH.....	67
PŘÍLOHY	68

ÚVOD

Lev Sychrava se bezesporu řadil k velmi výrazným postavám zahraničního odboje první světové války. Vedle Tomáše Garrigua Masaryka, Edvarda Beneše a Milana Rastislava Štefánika patřil právě Sychrava k vůdčím osobnostem, které se zasloužily o vznik samostatného Československa. Bohužel na rozdíl od výše zmiňovaných, s výjimkou Štefánika, který zemřel krátce po válce, nebylo jeho další působení přímo spjato s politickou scénou a výrazným postavením ve společnosti, a tak jeho jméno není příliš známé. Možná právě to bylo také jedním z impulsů, proč jsem se rozhodla věnovat se jeho životnímu příběhu. Předem mnou se touto pozoruhodnou postavou zahraničního odboje totiž výrazněji zabýval pouze Jan Michl ve své diplomové a rigorózní práci¹. Práce jsou však staré více než patnáct let, a tudíž neobsahují mnohé zásadní prameny a literaturu, které mohou pozměnit některá jeho tvrzení. S výjimkou několika článků, většinou konferenčních nebo popularizačních, vydaných v posledních letech se o Sychravovi nikde nepsalo. Bohužel ani při nedávno proběhnutých oslavách vztahujících se k výročí založení naší republiky jsem na jméno Sychrava nenarazila, což je velmi smutné.

Shrnout celý život Lva Sychravy do diplomové práce je utopie. Ač nepatřil k výrazným poválečným personám, coby redaktor Československé samostatnosti, Československé obce legionářské (ČsOL) a Národního osvobození se výrazně zapsal do žurnalistického slovníku. Rovněž jeho působení za druhé světové války a události kolem roku 1948, které ho prakticky zničily, by jistě zasloužily pozornost.² Nicméně vzhledem k tomu, že se již několik let intenzivně zajímám o legionářskou tematiku, zaměřila jsem se na období nejpříhodnější, což byla právě první světová válka. Sychrava sice nepatřil k vojákům tzv. se zbraní v ruce,

¹MICHL, Jan, *JUDr. Lev Sychrava: politická biografie* diplomová práce, Ústav českých dějin, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2002. MICHL, Jan, *Život a dílo dra. Lva Sychravy: politická biografie*, rigorózní práce, Ústav českých dějin, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2004.

² Literatura k tomuto tématu např. SYCHRAVA, Lev, *Záznamy z Buchenwaldu*, Praha 1946 nebo PERNES, Jiří, *Návrat Lva Sychravy z emigrace v roce 1955*, Soudobé dějiny 2007, č. 1.

jeho práce se odehrávala spíše v kanceláři, popř. v kavárnách či restauracích, ale to mu v žádném případě neubírá na zásluhách, jež vykonal. Ve své diplomové práci nazvané *Zahraniční akce Lva Sychravy za první světové války* jsem se proto pokusila zachytit Sychravovu činnost za první světové války z úhlu člověka, jenž měl sice určitý ideál, ale současně stál tzv. nohama pevně na zemi a věděl, kdy je lepší být čirým pragmatikem.

Při psaní diplomové práce se pro mě stala patrně největším přínosem pramenná základna – fond Lev Sychrava, uložen ve Vojenském historickém archivu v celkovém počtu 21 kartonů. Nejzásadnějším a tematicky vhodným materiálem bylo pouze prvních pět kartonů – první obsahoval osobní doklady, druhý deník z let 1914–1918, třetí zahrnoval přijatou a odeslanou osobní korespondenci a novinové články z let 1914–1948, čtvrtý pokrýval meziválečné období a pátý karton se věnoval Sychravově novinářské činnosti. Ostatní kartony neměly pro tuto práci vypovídající hodnotu zejména z toho důvodu, že se zabývaly Sychravovou poválečnou činností a obdobím druhé světové války, kvůli čemuž nebyly do výčtu zahrnuty. Další fond s názvem Lev Sychrava byl uložen v Masarykově ústavu a archivu AV ČR. Tento fond není tak rozsáhlý – má pouze deset kartonů – a obsahuje převážně fotografie, články a přijatou a odeslanou soukromou korespondenci z období jeho válečné emigrace. Díky tomu bylo možné zachytit myšlenkový svět Lva Sychravy v době jeho bezprostřední samoty. V dopisech se daly vyzorovat rozmanité emoce – radost, smutek i naděje, které Sychrava do svého boje dával. Kvůli nedostatku informací o jeho francouzském pobytu jsem využila ještě údajů, jež se nacházely ve fondu Varia 1 uloženém v Literárním archivu Památníku národního písemnictví v Praze.³

Jako další prameny byly využity rovněž novinové články, které Sychrava vydával. Práce v novinách pro něj totiž představovala poslání. Publikovat začal sice již před válkou, ale největšího úspěchu dosáhl až v období první světové války a meziválečného období. Vzhledem k tomu, že novinářská činnost Lva Sychravy byla velice rozsáhlá, rozhodla jsem se vybrat pouze reprezentativní vzorek, který by podal ucelený pohled na jeho několikaletou žurnalistickou

³ Literární archiv Památníku národního písemnictví, fond Varia 1 – dopis nezjištěnému a rukopis – SYCHRAVA, Lev: *K dějinám naší francouzské legie*, vzpomínka 22 listů.

kariéru. Pro zvolené období se to týkalo zejména článků umístěných v Československé samostatnosti. Za zmínku ještě jistě stojí autentický rozhovor se Lvem Sychravou z roku 1938, jenž je uložen na disku v Archivu Českého rozhlasu. Doplňující charakter měl již fond T. G. Masaryka a Edvarda Beneše v Masarykově ústavu a Archivu AVČR

Pracovala jsem rovněž s prameny vydanými, kde patřilo ke zcela zásadním Sychravovo vlastní dílo, pro příklad lze uvést: *6. července 1915 a vznik Československé republiky k 20. výročí Masarykova vystoupení v Curychu a Ženevě ve dnech 4. -6. července 1915*⁴, *Duch legií – řada úvah a dokumentů z let 1915-1919*⁵, *Z mých vzpomínek na Štefánika*⁶ či publikaci, kterou vydal společně s Jaroslavem Werstadtem *Československý odboj*⁷. Výše zmíněná díla se týkala Sychravových osobních vzpomínek na první odboj, jeho výrazné milníky a osobnosti, jež s odbojem byly spjaty.

Tematicky vhodné se staly také publikace od Edvarda Beneše *Světová válka a naše revoluce. Vzpomínky a úvahy z bojů za svobodu národa I–III*⁸. Beneš zde zmapoval důvody počátku první světové války, domácí a zahraniční odboj a samozřejmě i svůj vztah a spolupráci se Lvem Sychravou. Nezastupitelnou roli měl rovněž *Sborník vzpomínek na T. G. Masaryka*⁹, vydaný pramen obsahující kupř. vzpomínky Lva Sychravy na počátky odboje v Ženevě, na kurýrní službu a první setkání s Masarykem. Pro účely lepšího zpracování Sychravových švýcarských počátků mi byla ještě velice nápomocna kniha od jeho

⁴ SYCHRAVA, Lev, *6. července 1915 a vznik Československé republiky k 20. výročí Masarykova vystoupení v Curychu a Ženevě ve dnech 4.–6. července 1915*, Praha 1935.

⁵ SYCHRAVA, Lev, *Duch legií – řada úvah a dokumentů z let 1915-1919*, Praha 1921.

⁶ SYCHRAVA, Lev, *Z mých vzpomínek na Štefánika*, Praha 1929.

⁷ SYCHRAVA, Lev, WERSTADT, Jaroslav, *Československý odboj*, Praha 1923.

⁸ BENEŠ, Edvard, *Světová válka a naše revoluce. Vzpomínky a úvahy z bojů za svobodu národa I–III*, Praha 1935.

⁹ MAXA, Prokop, SYCHRAVA Lev, *Sborník vzpomínek na Tomáše Garrigua Masaryka*, Praha 1930.

spolupracovníka Miroslava Plesingera-Božinova.¹⁰ Tato kniha, podobně jako práce od Edvarda Beneše, mi zprostředkovala jiný úhel pohledu na Sychravu a jeho konání, což bylo velmi přínosné. Doplnující charakter měla několikadílná publikace *Cestami odboje. Jak žily a kudy táhly československé legie I-III*¹¹, za jejímž vznikem stojí redaktor Adolf Zeman. Kniha se zabývá vzpomínkami legionářů a zajatců.

Co se týče literatury, měla jsem na výběr z poměrně pestré škály. Nejvíce jsem se opírala o publikaci od Karla Pichlíka: *Bez legend*¹², obsahující velmi cenné informace týkající se ženevského exilu. Patrně nejproblematictější se ale nakonec jevílo zmapování Sychravova pobytu v Paříži, mimo výše zmíněného deníku mi v tomto byla naštěstí nápomocna kniha přímo od Sychravy s názvem *Československé revoluční hnutí na evropském západě*¹³, jež byla napsána poměrně realisticky. Sychrava se totiž po svém návratu do nově vzniklého Československa začal intenzivně věnovat nejen své novinářské práci ale také publikování svých vzpomínek na první odboj¹⁴. Tyto knihy byly podrobeny kritické analýze, díky níž jsem mohla nahlédnout na problematiku politické válečné emigrace kritickým pohledem. Sychrava, podobně jako mnoho jiných žurnalistů či spisovatelů v poválečných letech tendoval k idealizaci zahraničního odboje a vztahům mezi jednotlivými aktéry. Přičemž je více než zřejmé z jeho korespondence z válečných let a z deníku, který si poměrně pravidelně psal, že tyto vztahy byly mnohdy v lepším případě neutrální. Většina jeho publikací je tedy spíše veřejnou oslavou Masaryka či Beneše a jejich výpovědní hodnota o dané době může být zavádějící.

Odborná literatura k první světové válce, k zahraničnímu odboji apod. je poměrně rozmanitá a velice rozsáhlá. K dispozici jsem proto měla mnoho

¹⁰ KUBŮ, Eduard (edd.), Miroslav Plesinger-Božinov, *Vzpomínky a první odboj*, Praha 1997.

¹¹ ZEMAN, Adolf a kol. (edd.), *Cestami odboje. Jak žily a kudy táhly československé legie I-III*, Praha 1926-1927.

¹² PICHLÍK, Karel, *Bez legend: Zahraniční odboj 1914-1918*, České Budějovice 1991.

¹³ SYCHRAVA, Lev, *Československé revoluční hnutí na evropském západě*, Praha 1923.

¹⁴ TÝŽ, WERSTADT, Jaroslav, *Československý odboj*, Praha 1923. SYCHRAVA, Lev, *Dr. E. Beneš v boji o československou samostatnost*, Praha 1923, SYCHRAVA, Lev, *Duch Legií – řada úvah a dokumentů z let 1915-1919*, Praha 1921 atd.

publikací, které mi pomohly sestavit podrobný obraz o zahraničním a domácím odboji, o politickém a společenském vývoji, a začlenit jej tak do kontextu Sychravových myšlenkových pochodů. Jednalo se zejména o knihy od Roberta Kvačka¹⁵, Jana Galandauera¹⁶, Jiřího Kovtuna¹⁷ či Ivana Šedivého¹⁸, naproti tomu legionářská tematika byla velmi dobře zachycena kupř. v publikacích od Miroslava Honzíka¹⁹, Miroslava Alexeje Fryščoka²⁰ a rovněž v příspěvku Františka Hanzlíka, *Legie v Rusku, v Itálii a ve Francii v letech 1914–1918 na cestě k samostatné Československé republice*²¹.

Ve výčtu použité literatury nesmí chybět již výše zmiňovaná diplomová a rigorózní práce Jana Michla. Ačkoliv se s autorem neshodují v mnohých tvrzeních – Michl kupř. po napsání rigorózní práce považoval téma Sychrava za vyčerpané – stala se pro mě tato práce odrazovým můstkem a mohla jsem svým způsobem navázat tam, kde Michl skončil. Michl se bohužel Sychravovou odbojovou činností za první světové války zabýval jen okrajově. Sychravova ženevská éra tím pádem zcela postrádá hlubší rozměr, neboť se autor ve většině případů spoléhal jen na sekundární literaturu. Největší chybu však spatřuji především v opomenutí Sychravovy novinářské kariéry. Vzhledem k tomu, že Sychrava byl vynikající novinář, je až s podivem, že Michl právě této jeho činnosti nedal ve svých pracích téměř žádný prostor. Sám to vysvětloval tím, že se jednalo spíše o „proklamace než úvahy“, s čímž se však neztotožňuji.

¹⁵ KVAČEK Robert, *První světová válka a česká otázka*, Praha 2003.

¹⁶ GALANDAUER, Jan, *T. G. Masaryk a vznik ČSR*, Praha 1988.

¹⁷ KOVTUN Jiří, *Masarykův triumf*, Praha 1991.

¹⁸ ŠEDIVÝ Ivan, *Češi, české země a Velká válka 1914-1918*, Praha 2001.

¹⁹ HONZÍK, Miroslav, *Legionáři*, Praha 1990.

²⁰ FRYŠČOK, Alexej Miroslav, *Legionáři, car a rudá vlajka*, Brno 1998.

²¹ HANZLÍK, František, *Legie v Rusku, v Itálii a ve Francii v letech 1914–1918 na cestě k samostatné Československé republice*, in: *Demokratické principy vzniku Československa*, Sborník referátů z vědecko – osvětové konference k 80. výročí vzniku ČSR, Brno 1998, s. 23-38.

Významný člen československého zahraničního odboje, novinář, blízký spolupracovník Masaryka, Beneše a Štefánika, legionář atd. – to je jen krátký výčet toho, čím vším byl Lev Sychrava. Snažit se tedy postihnout období let 1914–1918 není vůbec snadné. Cílem práce je chronologicky zachytit Sychravovu odbojovou činnost za první světové války. Postava Sychravy coby politického emigranta prošla totiž poměrně velikým progresem, přišlo mi proto vhodné pomocí biografické metody a komparace sledovat Sychravův příběh poslovně. Autenticitu tohoto příběhu jsem se snažila umocnit ještě zachováním přímých citací, neboť se mi většinu z nich nezdálo příliš vhodné parafrázovat.

Diplomová práce je rozdělena celkem do čtyř kapitol, které jsou ještě dále členěny na drobné podkapitoly. První kapitola s názvem *Ženeva* se věnuje Sychravově strastiplné cestě do švýcarské emigrace, jeho žurnalistickým počátkům, práci pro Masaryka, Beneše apod. Druhá kapitola začíná Sychravovým příjezdem do Paříže, kam byl „odsunut“ kvůli svému protirakouskému smýšlení, kapitola je tedy příznačně nazvaná *Paříž*, převážná část jeho činnosti v letech 1916–1918 je totiž spjata právě s tímto místem. Kapitola se mimo jiné zabývá jeho prací pro Československou národní radu a zapojování se do odbojových veřejných aktivit. Na tuto kapitolu volně navazuje další – pojmenovaná *Legie*. Je sem zařazena záměrně, neboť zájem o legie provázal Sychravu téměř po celou dobu jeho emigrace; jeho snažení vygradovalo blízkou spoluprací s M. R. Štefánikem, což je podstata této kapitoly. Mimo to je část věnována právě vztahu Sychravy k legiím a legionářům, neboť i to je jeden z aspektů odbojové činnosti Lva Sychravy, který by neměl být opomenut. Poslední kapitola označená *V závěru válečných let* zachycuje Sychravu v samém závěru války, poukazuje na jeho složitý vztah s Benešem, následný odchod do Československa a jeho začlenění do nově vzniklého státu.

Smyslem této diplomové práce rozhodně není podat přesný obraz československého zahraničního odboje první světové války, ale pouze na něj nahlížet, nebo se snažit nahlížet, optikou Lva Sychravy. Práce nazvaná *Zahraněční akce Lva Sychravy za první světové války* si klade za cíl především představit Lva Sychravu jako souputníka T. G. Masaryka, E. Beneše či M. R. Štefánika a „vyvést“ ho alespoň trochu ze zapomnění, do kterého byl neprávem uvržen. Pro ilustraci některých mých tezí je použito několik obrazových a textových příloh.

ŽENEVA

Cesta do neznáma

Válečné běsnění a nejistá budoucnost Rakouska-Uherska jako by přispívaly k nejrůznějším konspiračním protimonarchistickým setkáním, jež započala krátce po 1. srpnu 1914, mající především za cíl vybízet české vlastence k debatám o české otázce. Nejinak tomu bylo i v případě pokrokářské inteligence a redaktorů Pokrokové revue scházejících se v bytě starého redaktora Času a bývalého sociálního demokrata Aloise Šaška nebo v prostředí Pařížské kavárny v Žitné ulici. Vedle Jaromíra Malého či Jaroslava Werstadta²² sem krátce po započnutí válečného tažení začali docházet také Jaroslav Kábrle a Lev Sychrava.²³ V té době ani ne třicetiletý Sychrava byl myšlenkou na zahraniční odboj, na emigraci a s tím spjatý odchod ze své rodné země poměrně fascinován. Emigraci se proto začal ve své mysli zabývat čím dál častěji, rozhodně však nebyl jediný, kdo se touto otázkou zabýval.²⁴

Důvod, proč se jako první, z pozdějších politických emigrantů, rozhodl odjet právě Sychrava, nebyl nikterak sofistický. Sychrava byl totiž při odvodech, z neznámého důvodu, označen za muže tzv. vojenské služby ve zbrani neschopného a byl dočasně osvobozen od vojenské povinnosti, nevzbuzoval tedy pozornost při vyřizování pasu do Švýcarska: „*Hned v prvních týdnech války požádal jsem zcela normální cestou za účelem doplnění svých právnických studií o pas do Švýcarska. Policejní ředitel Kříklava mně ho vydal, kdy se vykázal bílou*

²² Jaroslav Werstadt – (1888–1970), člen Strany radikálně pokrokové, novinář a historik, jenž se aktivně účastnil protimonarchistického odboje. Společně se Sychravou vydali po válce publikaci týkající se zahraničního odboje za první světové války. Více SYCHRAVA, Lev, WERSTADT, Jaroslav, *Československý odboj*, Praha 1923. WERSTADT, Jaroslav, *Lev Sychrava*, Pokrok, svazek 188, Praha 1947.

²³ PICHLÍK, Karel, *Bez legend*, Praha 1991, s. 80.

²⁴ Velká podpora se mu dostala ze strany spisovatele a politika Viktora Dyka (1877-1931) a novináře a politika Lva Borského (1883-1944). Právě ten byl původně požádán, aby vycestoval sám, ale tuto variantu odmítl s odůvodněním, že v jeho domovině je ho též potřeba. Výraznou podporu v Sychravových záměrech projevil i Edvard Beneš. Tamtéž.

vojenskou knížkou (...)“²⁵ Díky finanční podpoře tzv. Čadkova fondu a přátelské výpomoci Milana Čapka získal i určitý peněžní obnos²⁶, finanční otázka ho proto, alespoň pro začátek, tížit nemusela. Náplň jeho švýcarské anabáze byla poměrně zřejmá. Coby bývalý redaktor měl především informovat neutrální, ale i dohodový tisk o současné válečné situaci a současně s tím splynout s prostředím Čechů a Slováků žijících za hranicemi. Navíc měl přijímat a odesílat korespondenci na trase Praha-Ženeva, Ženeva-Praha.

Vzhledem k tomu, že se Sychrava řadil mezi první politické emigranty, snažil se ještě krátce před svým odjezdem získat rozmanité kontakty, které by mu mohly být nápomocny nejen např. v jeho novinářské práci, ale také v základních pragmatických věcech. Bohužel zrovna v tomto případě se mu ne vždy vyplatily.²⁷ Nicméně, co se týče profesní stránky, poradil mu kupř. starosta Sokola Josef Scheiner²⁸, aby se po svém příjezdu vypravil na velvyslanectví v Bernu, kde se měl okamžitě obrátit na Scheinerovi známé, kteří by mu ze začátku mohli pomoci.²⁹ Přátelskou pomoc mu nabídl i jeho přítel ze studií Josef Tvrzický³⁰, který již delší dobu žil v USA, a mohl tak Sychravu lépe seznámit s prvními nástrahami emigrace.

Krátce před svým odjezdem se Sychrava sešel s poslancem Klofáčem, který ho povzbudil v jeho nadšení a utěšil tvrzením, že jeho emigrace jistě nebude dlouhá, neboť Rusko válku brzy vyhraje. Vedle Klofáče stačil Sychrava strávit

²⁵ Český rozhlas, fond Lev Sychrava, Pavel Hlavatý, Portréty Lev Sychrava – 21. 3. 1914.

²⁶ Celkem odjel s 1600 K, PICHLÍK, Karel, *Bez legend*, Praha 1991, s. 81.

²⁷ Od jistého profesora pražské obchodní školy získal kontakt na ředitele ženevského penzionátu, kde by mohl případně chvíli setrvat, než si zajistí jiné ubytování. Jak moc byl však zklamán, když zjistil, že se jedná o ženský penzionát a jeho setrvání na tomto místě by se jevílo přinejmenším jako nevhodné. Legionářský týden, příloha Národní obrození, 22. července 1926.

²⁸ Josef Scheiner (1861-1932) – právník, zakladatel Svazu slovanského sokolstva. Během první světové války spolupracoval s domácím odbojem, byl zatčen společně s Karlem Kramářem.

²⁹ PICHLÍK, Karel, *Bez legend*, Praha 1991, s. 81.

³⁰ Josef Tvrzický (1884-1920) – novinář, blízký spolupracovník T. G. Masaryka a ředitel Československé tiskové kanceláře ve Washingtonu.

ještě krátkou chvíli s Edvardem Benešem, se kterým se znal již od svých studentských let; schůzka se uskutečnila v kavárně U Zlaté husy: „*Nesl tehdy těžký kufr s knihami. Teprve později v Paříži jsem se od něho dozvěděl, že to byly knihy z knihovny Masarykovy, jež Beneš stěhoval do svého bytu a pak dále do jednoho domu svého bratra, kde měly být ukryty před slídívou policií.*“³¹ Ačkoliv Beneš již před jejich schůzkou věděl o Sychravových záměrech, vyhnul se narážce na jakýkoliv konkrétní plán či úkol. V době jeho odjezdu totiž ještě vůbec nebylo jisté, jakou moc bude Sychrava za hranicemi mít. Samotný Sychrava se chtěl ještě setkat přímo s T. G. Masarykem, ale byl Benešem upozorněn, že tou dobou pobývá v Holandsku.

Sychravův odjezd z Prahy byl naplánován na 21. září 1914; aby nezbuzoval příliš pozornosti, cestoval na etapy, na nádraží si proto zakoupil jízdenku pouze do Českých Budějovic, odkud ještě zaslal pohled své matce: „*Milá matko! Za tři hodiny opustíme Budějovice směrem Vídeň – dále na jih. Ještě jednou Vás všechny, nalézající se na rodné půdě, srdečně zdravím, doufám – že vše dobré překonám, a Vás všechny zdraví zpět uvidím...*“³² a odsud teprve do Lince, kam dorazil 22. září 1914. „*Bez toho měl jsem pořád nepříjemný dojem, že mě někdo někde stranou pozoruje, jako bych měl na čele napsáno, že jedu do Švýcar dělat velezradu.*“³³ Z toho důvodu se snažil co nejvíce splynout s ostatními cestujícími, jednu chvíli se proto přidal ke zpěvu skupinky Němců, kteří s ním právě seděli v kupé, popř. si kupoval rozmanité suvenýry. I když mu cesta naštěstí rychle ubíhala, v Linci a následně v Salcburku byl nucen zůstat přes noc, což ho značně znervózňovalo. Nicméně ze Salcburku pokračoval do Innsbrucku a už se nemohl dočkat, až překročí švýcarské hranice. Definitivně si mohl oddechnout teprve 24. září, kdy ho vlak vysadil v Curychu. Odtud již nebylo daleko do Bernu, kde se ocitl 27. září a zdržel se několik dní – navštívil výstavu, švýcarské

³¹ Legionářský týden, příloha Národního osvobození: *Jak jsem se dostal za hranice*, 29. července 1926.

³² Masarykův archiv a Archiv Akademie věd, fond Lev Sychrava, 6. karton, Písemnosti – dopis matce Anně Sychravové.

³³ Legionářský týden, příloha Národního osvobození: *Jak jsem se dostal za hranice*, 29. července 1926.

velvyslanectví a rovněž se setkal s několika krajany. První říjnové dny (2. 10. – 8. 10.) strávil nedaleko Ženevy, ve městě Lausanne, kde si domluvil schůzku s redaktory časopisu Gazette de Lausanne³⁴ a informoval je o svých záměrech. Odtud již bez přestávky pokračoval do Ženevy³⁵, která se na několik měsíců stala jeho útočištěm. Ženeva se totiž za války řadila k jednomu z nejdůležitějších center československého zahraničního odboje.

Těžké švýcarské začátky

Každý začátek bývá těžký, nicméně vypravit se sám do cizí země, bez zázemí, bez přátel a bez jakéhokoliv pochopení, určitě vyžadovalo velkou odvahu a odhodlání, které však Sychravovi nechyběly. Nadšení, s nímž Sychrava do Ženevy přijížděl, však zakrátko vystřídala naprostá deziluze. Díky své novinářské ouvertuře měl v plánu oslovit davy, informovat nejen o současné situaci českého národa, ale také přiblížit smělé vize o československé samostatnosti.³⁶ Prožíval tedy velké zklamání z přístupu svých ženevských krajanů, kteří měli k otázce propagace české samostatnosti většinou velmi vlažný přístup. Na jejich obranu je však nutné poznamenat, že v roce 1914, krátce po začátku války, nebylo toto smýšlení ojedinělé. Ve svých dopisech si na tuto liknavost stěžoval i Tvrzický v Americe: „*Doufám, že razím cestu novým názorům, neboť o Čechách čeští Američané nevědí nic, o našich snahách, bolestech aj. je hotový názorový chaos... Všeobecně se mé práci smějí, že prý Češi o nás doma nestojí ... Prosím tě snažně, pomoz mi alespoň v poražení cynických předsudků.*“³⁷ Sychravova situace se nejevila nikterak příznivě, sám se navíc nebyl schopen začlenit mezi ostatní

³⁴ Gazette de Lausanne – švýcarský deník, který byl prvně vydán roku 1798 v Lausanne. Název Gazette de Lausanne získal až o pět let později.

³⁵ Dle Sychravova deníku se jednalo o 8. říjen r. 1914. Jan Michl ve své diplomové práci uvádí datum 10. října 1914 na základě poválečně vydaných článků v Naší revoluci. V tomto případě bylo zanecháno datum 8. října dle Sychravova deníku, jenž vznikl právě v období jeho emigrace.

³⁶ Sychrava se již před válkou ostře vyhraňoval proti Rakousko-Uhersku a věřil v úspěch samostatného československého státu.

³⁷ Naše revoluce, *Počátky českého odboje v zrcadle dopisů Lva Sychravy a Josefa Tvrzického z roku 1914*, ročník 1933, s. 29.

emigranty, kteří byli dle jeho názoru nepříliš vzdělaní a příliš hluční: ... „*Leč jsem tu sám, vlastně až do poslední doby byl jsem úplně sám. Teprve po několika nedělích po svém příjezdu našel jsem tu Čechy (přijel jsem do Ženevy asi 10. října), ale jsou to prostí dělníci a řemeslníci, dobří hoši, ale pro mne jejich společnost, někdy až příliš veselá, stala se brzo obtíží, a počal jsem se mezi nimi cítit více ‚sám‘ než dříve.*“³⁸

Takřka během celého svého ženevského pobytu udržoval Sychrava čilou konverzaci s výše zmiňovaným Josefem Tvrzickým. Ačkoliv byli povahově velice odlišní – o Sychravovi bylo známo, že vládl spíše klidnější povahou s minimem temperamentu a velkou rozvahou, u Tvrzického se naproti tomu projevovala velká impulzivnost, otevřenost a vysoká dávka empatie, zcela explicitně vyjádřena i ve vztahu k Sychravovi: „...*milý Lve, drahý hochu, srdečný stisk ruky a upřímný bratrský polibek! Mám tě ještě raději, než jsem Tě míval. A věř, jsem hrd na Tvé přátelství.*“³⁹, rozuměli si. Oba si bezmezně věřili, radili si v běžných každodenních záležitostech, ale i ve fatálních životních rozhodnutích.⁴⁰ Nelze se proto divit, že právě Tvrzický se stal jednou z prvních osob, kterou Sychrava informoval o současné ženevské situaci, o svých starostech a strastech při své práci.

Sychrava během své emigrace pravidelně informoval i své spolupracovníky, kteří zůstali doma, a oni mu za to na oplátku zasílali podrobné informace o současné situaci v Čechách. Na základě toho musel bohužel konstatovat, že protirakouský boj se prakticky odehrává jen v pasivní rovině, a to jak na úrovni politických činitelů, tak i obyčejných lidí: „*Nechci snad rozmnožovat fantastické zprávy o krvavých vzpourách na ulicích pražských, nebudu potvrzovat zprávy o potocích krve prolité bezbrannými lidmi ani o*

³⁸ Naše revoluce,, 1. 12. 1914, s. 36.

³⁹ Tamtéž, 10. 11. 1914, s. 35.

⁴⁰ 10. listopadu 1914 Tvrzický např. poznamenal jistý obdiv, avšak i skepsi nad Sychravovým odchodem do zahraničí: „*Hochu, nevíš, jak jsem rád, že jsou ještě orli v bahně Evropy, že je Vás aspoň hrstka, kteří cítí, že je třeba něco začít. Tvá cesta bude asi bezpředmětna či lépe: pochybuji, že bez legitimace budeš moci něco pozitivnějšího vykonat, ale těším se, žes mne alespoň Ty nezklamal a jsem na Tě, hochu, opravdu hrdý.* Tamtéž, s. 30.

troskách naší hradčanské katedrály, musea, divadla a historických památek. Zprávy ty nebyly správné, zrovna tak jako zprávy o zastřelení Klofáče, Masaryka a jiných (...) v prvních dnech mobilisace, kdy všechny noviny zely velikou prázdnotou konfiskovaných sloupců a stran (...) vytvořilo se přirozeně nejvhodnější prostředí pro vznik fantastických pověstí (...) Proslechlo se, že vůdcové politických stran zmizeli z Prahy, což skutečně byla pravda; a z toho brzy vznikly pověsti o jejich zastřelení, které dostaly se do cizího tisku.

Tedy dosud žádné krvavé pouliční revolty, žádné hromadné popravování poslanců a politiků. Spousta lidí, krajinských redaktorů, agitátorů a prostých občanů je sice v žaláři (dosud i Klofáč), ale dále neodvážila se dosud vláda jíti.

Jestliže však dementujeme v zájmu pravdy pověsti o revoluci v Praze, co teprve nutno říci o nestoudném lhaní vídeňské tiskové kanceláře, která neustává mluvit o jednomyslné a nadšené loyaltitě českého vojska a lidu...⁴¹

Stejně skeptický byl ale i k situaci v českých koloniích v zahraničí a k českým lidem, o nichž do té doby neměl žádné informace: „Právě dnes dostal jsem zase dopis od jakéhosi Ludvíka Strimpla (...) Je to nějaký výtvarník, který byl v Praze členem „Mánesu“ žádá ode mne článek pro „Nazdar“ ...mluví o jakýchsi příslibených audiencích u ministrů a chce také, abych jim opatřil pověřující legitimace od pražských listů, s kterými jsem ve styku. Je samozřejmo, že žádostem těmto prozatím nevyhovím, dokud nebudu přesně informován, co se v Paříži mezitím stalo.“⁴² V tu dobu ještě Sychrava nemohl tušit, že jakýsi Ludvík Strimpl mu již za pár měsíců poskytne azyl a že je až do Strimplovy smrti bude pojit přátelství.

Sychravova situace coby cizince bez jakéhokoliv průkazu, bez politické minulosti však nebyla vůbec příznivá. Již před odjezdem mu bylo příslibeno publikování do několika periodik. Po jeho příjezdu se však bohužel situace výrazně proměnila a žádná předchozí dohoda nebyla směrodatná. Sychrava se tedy rozhodl, že periodika osloví sám přímo na místě a začal obcházet švýcarské

⁴¹ Naše revoluce,, 1. 12. 1914, s. 42.

⁴² Tamtéž, s. 32.

noviny, aby mu otiskly alespoň krátký příspěvek o Češích. Bohužel všude narážel pouze na lhostejnost a nezájem. První světová válka byla v samém zárodku a česká otázka zatím nepatřila mezi důležité a čtenářsky zajímavé zprávy.

Krátce před svým příjezdem do Ženevy strávil Sychrava několik dní v Bernu, kde se setkal se zástupci ruského vyslanectví a žádal je o pomoc v souvislosti s otisknutím několika článků. Právě na jejich doporučení se pak mohl setkat s redaktory Gazette de Lausanne žádající je o spolupráci. Bohužel opět narazil na naprostý nezájem, česká problematika a strastiplná anabáze do emigrace nikoho z nich příliš nenadchla a stále se jen vymlouvali na nedostatek času, málo vhodného prostoru publikování a výhrady měli také k Sychravově stylu psaní. Do svého deníku si dokonce poznamenal toto: „*výtka příliš ostrého psaní...*“⁴³ Situace se přece jen obrátila a po nějaké době mohl otisknout několik článků, finance však docházely. Sychrava se stával čím dál zoufalejším, ale naštěstí využil štědré finanční pomoci od Tvrzického, jež mu přicházela každý měsíc, peníze z domova mu totiž rychle ubývaly. Po krátkém čase se mu nakonec podařilo přemluvit šéfredaktora v Journal de Genève⁴⁴ a začít, i když jen příležitostně, publikovat – a to za poměrně slušný honorář.

Co ale Sychravu trápilo nejvíce, byl nedostatek spolupracovníků. Chtěl s někým konzultovat své smělé plány a nápady, ale liknavost jeho krajanů, s jakou se setkával první týdnů v Ženevě, ho jen utvrzovala v tom, že zůstává na vše sám. První naděje ke zlepšení stávající tristní situace přišla s příjezdem Ing. Baráčka, kterému se podařilo utéci na falešný bulharský pas.⁴⁵ Sychrava měl z jeho příjezdu velkou radost, neboť pro něj představoval výborného spolupracovníka, jemuž nechyběla inteligence a uvážlivé jednání. Ing. Baráček navíc přijel zásobován novými „pražskými“ informacemi zcela vyhovujícími pro publikování v Journal de Genève. Novinářská činnost, jak již bylo zmiňováno, patřila v té

⁴³ Vojenský historický archiv (dále jen VHA), fond Lev Sychrava, karton č. 2, deník 1914–1918.

⁴⁴ Journal de Genève – noviny vydávané od roku 1826 do roku 1998, kdy byly spojeny s Gazette de Lausanne a začaly vycházet pod názvem Le Temps.

⁴⁵ Pavel Baráček (1885–1969) – politik a diplomat. Přední činitel zahraničního odboje, spolupracovník Sychravy v oblasti kurýrní služby. Od roku 1918 řídil kancelář Československé národní rady v Ženevě.

době k jedinému skutečnému zdroji Sychravovy obživy, o strukturovaném zahraničním odboji a všemu, co k němu náleží, se totiž v té době opravdu ještě nedalo ani hovořit. Byl tedy vděčný za jakoukoliv novinářskou příležitost. V jeho publikační činnosti z té doby lze dohledat jak články pro ženevské noviny, tak i příspěvky v některých čechoamerických novinách, které mu otiskli na základě přímlyvy Tvrzického.⁴⁶ Články byly určeny zejména emigrantům, které Sychrava prostřednictvím svých řádků nabádal ke spolupráci a zájmu o dění „doma“, potažmo v Praze. Z konce roku 1914 jsou neznámější dva, jež byly opatřeny nadpisem: „Le révit d'un Tcheque“ (Vyprávění Čecha), kde podrobně seznamoval své krajany se svou strastiplnou cestou do Švýcarska, ale také se současným děním na domácí půdě.

I přes veškeré snahy se však mnohdy ocital na hranici chudoby, neboť finanční obnos, jímž disponoval, většinou pokrýval jen uspokojení základních lidských potřeb – nájem, jídlo apod. Z úsporných důvodů se tedy pravidelným účastníkem jeho psaní stalo prostředí ženevských kaváren, kde bylo teplo a světlo až do pozdních večerních hodin. Zprávy o válečné situaci a životě v emigraci byly tak většinou psané na dopisním papíře s hlavičkou kavárny.⁴⁷

Výrazné spolupracovníky na přelomu let 1914–1915 našel Sychrava především ve třech krajanech, kteří byli stejně jako on příznivě nakloněni české otázce. Jednalo se o již zmiňovaného Ing. Baráčka, o Vítězslava Štěpánka⁴⁸, jenž dorazil do Ženevy krátce před Novým rokem 1915, a o Rudolfa Kepla. Zatímco Baráček a Rudolf Kepl zůstali Sychravovi názorově blízcí po celou dobu války, se Štěpánkem se brzy, v nedobré, rozešli. Vše zapříčinil Svatopluk Koníček-Horský⁴⁹ velký rusofil a příznivce carského Ruska, k němuž Sychrava pociťoval

⁴⁶ Články byly otisknuty v čechoamerických novinách Svornost, za což od Tvrzického inkasoval několik desítek dolarů měsíčně.

⁴⁷ Naše revoluce, 3. 12. 1914, s. 47.

⁴⁸ Vítězslav Štěpánek – státoprávní pokrokář, jenž před první světovou válkou působil jako šéfredaktor revue Slovan.

⁴⁹ Svatopluk Koníček-Horský (1866–1931) – vyslanec ruského ministerstva války, jehož úkolem bylo v západně Evropě a USA šířit rusofilství.

nenávisť. Sychravovi byl Koníček nesympatický již od samého začátku, ale výrazně ho ovlivnilo i stanovisko Tvrzického⁵⁰, jenž o Koníčkově slyšel podstatně dříve od některých ruských krajanů, s nimiž byl, podobně jako se Sychravou, v písemném styku. Ten ho kvůli tomu považoval za nespolehlivého a nepříteliš chytřejšího jedince. Bohužel právě v Koníčkově a jeho proruském smýšlení našel zalíbení zmiňovaný Štěpánek, což mělo za následek zpřetrhání dobrých vazeb se Sychravou, který se orientoval spíše na prozápadní politiku.⁵¹

Kromě výše zmíněného Sychravu trápila neutěšená situace, která vyvstala po jeho odchodu z Prahy, coby politický emigrant se samozřejmě nemohl vrátit zpět, aby se mohl zúčastnit odvodů, a tak bylo zřejmé, že dříve či později bude za svůj odjezd perzekvován. Se svými obavami, ale také myšlenkou na návrat se svěřil Tvrzickému: *„Mám však obavy, že mé korespondenci s Prahou, byť byla tajná, je po těch zprávách konec. Dlouho nedostal jsem již z Prahy žádný dopis, ani zásilky dříve ohlášené. Snad už odhalili moji malou továrničku zpráv a kápili na to, že počínaje 12. t. měsíce (kdy měl jsem se presentovat) jsem vlastně c. k. rakouský zločinec, neboť nestavil jsem se a nehodlám se stavět k odvodu. ... „Bude Tě snad zajímati, že tyto dny c. k. konsulát uveřejnil zde inserát, aby se všichni landšturmáci⁵² (tedy také já) dostavili ve dnech 15.–18. XII. na konsulátě k prohlídce. Že se do Čech teď nevrátím, o tom není pro mne sporu, leč uvažujeme zde nyní s Baráčkem, máme-li přec jenom na konsulát jít a podstoupit prohlídku; kdyby nás uznali neschopnými, budeme mít tu výhodu, že budeme se moci vrátiti do milé širší ‚vlasti‘, i když se nadobro nerozsype, i když nebyla by snad prohlášena amestie.“⁵³*

⁵⁰ „Je to člověk důvěry nehodný.“ Naše revoluce, 29. 12. 1914.

⁵¹ MICHL, Jan, *Život a dílo dra. Lva Sychravy*, rigorózní práce, Praha 2004, s. 19-20. Srov. KUBŮ, Eduard, ŠOUŠA, Jiří, *T. G. Masaryk a jeho c.k. protivníci: Československá zahraniční akce ženevského období v zápase s rakousko-uherskou diplomacií, zpravodajskými službami a propagandou (1915-1916)*, s. 12-13.

⁵² Landšturmák – pochází z německého slova Landsturm a je takto označen člověk, jenž je příslušníkem domobraneckého vojska.

⁵³ Naše revoluce, 10. a 15. prosince 1914.

Vedle své novinářské práce měl Sychrava za úkol udržovat korespondenci s Prahou, což nebylo vůbec jednoduché. Zpočátku se vše řešilo pomocí složité šifry obsahující Ludolfovo číslo, teprve později se přistoupilo k jednoduššímu způsobu, kupř. zašití zprávy do Sychravova zimního kabátu, který mu rodina z Prahy poslala. Právě to jsou počátky kurýrní služby, která se později rozšířila na spojení mezi domovem a jednotlivými centry odboje. Vzhledem ke zkosnatělosti rakousko-uherského systému to nebyl problém, přeposílání zpráv se totiž někdy dělo přímo před policií, která si ale ničeho nevšimla. Trvalo však několik měsíců, než se kurýrní služba zprofesionalizovala, neboť počátky byly spjaty s vysokou chybovostí. Zmiňuje se o tom dokonce i Masaryk, který informuje posly v Praze, aby nekuřákům nedávali zprávy do cigaret anebo analfabetům do tužek.⁵⁴

Sychrava se začínal cítit stále více pod dohledem, pečlivě volil slova při komunikaci s krajany a postupně docházel k přesvědčení, že bude čím dál problematičtější komunikovat prostřednictvím běžného poštovního doručování: „Dnes např. poznal jsem, že Dyk neměl již možnost psát mi (i na cizí jméno) přímo sem do Ženevy, nýbrž že psal mi přes Itálii⁵⁵ a v dopise, stylisovaném opatrně, o Praze a o věcech, které jsem jim do Prahy psal a poslal, neučinil žádné zmínky.“⁵⁶

Beseda Slovan

Během své emigrace se Sychrava pokusil napojit na několik krajanských spolků – např. v Curychu, v Basileji, v Lucernu a samozřejmě v Ženevě. Právě posledně zmiňovaný krajanský spolek Beseda Slovan se stal jeho prvním spolkovým útočištěm. Sychrava patřil k politickým emigrantům, proto ho při vstupu do spolku nikdo nepodezíral z nekalých praktik rakouského agenta. Tento krajanský spolek, založený už v roce 1901, se až do roku 1914/1915 zaměřoval na spolkovou a zájmovou činnost.⁵⁷ V době Sychravova příjezdu byl plný dělníků a

⁵⁴ SYCHRAVA, Lev, *Československé revoluční hnutí...*, s. 23.

⁵⁵ Dopis od Dyka převzal T. G. Masaryk a zaslal ho během svého pobytu v Itálii.

⁵⁶ Naše revoluce, 22. 12. 1914.

⁵⁷[Online zdroj] <<http://www.radio.cz/cz/rubrika/krajane/100-vyroci-besedy-slovan-v-zeneve>>, (3. 6. 2018).

spíše pragmatických lidí, pro něž otázka zahraničního odboje nebyla, zcela logicky, v té době vůbec aktuální, což si Sychrava sám několikrát ověřil: „*Dále navrhl kr. Dr. Sychrava, by česká kolonie v Ženevě vyslala informační brožuru ve francouzské řeči, která by informovala zdejší obyvatelstvo o české otázce...*“⁵⁸ Nápad zněl sice velmi zajímavě, ale pro spolek by bylo vydání takových brožur finančně velmi nákladné, takže ze Sychravova nápadu sešlo. I nadále však zarputile prosazoval své názory na českou otázku a snažil se k tomu přesvědčit i ostatní členy. Zřejmě to byly také důvody, proč se jim Sychrava zdál zpočátku podezřelý a vznesli proti němu zcela nesmyslné obvinění. Sychrava se k této politováníhodné situaci několikrát vyjádřil, patrně však nejvýrazněji v korespondenci s Tvrzickým z 10. 12. 1914, kde si postěžoval i na dost špatnou úroveň členů tohoto spolku: „*Zdejší Čechům, kteří mají převážně slepičí mozky, stal jsem se „podezřelým svou ‚horlivou činností‘ a pak tím, že jednou ve spolku dal jsem jim v úvahu, nemohli-li by vstoupiti ve styk s ostatními českými spolky ve Švýcarsku, a zda by nemohli při té příležitosti učiniti nějaký projev (...) rozšířili dokonce mezi krajaný, že bych mohl býti špiclem, placeným z Vídně.*“⁵⁹ Takové nařčení bylo pochopitelně nesmyslné, ale dokázat Sychravovu nevinu a očistit jeho jméno nebylo vůbec jednoduché. Naštěstí se v jeho blízkosti objevilo několik známých, kterým nebyl jeho osud lhostejný. Jedním z takových byl i jakýsi krajan Chocholoušek, také člen Besedy Slovan, mající pro Sychravu jen slova chvály: „*Prohlašuji, že jsem poznal pana Dr. Sychravu jako muže čestného za pracovníka nezištného, který zaslouží úctu a podporu všech krajanů (...)*“⁶⁰ Tímto a několika dalšími přímluvnými dopisy získával Sychrava důvěryhodnost zpět a dne 26. 12. 1914 byl oficiálně zbaven předchozího nařčení z tzv. vídeňského „špiclování“: „*Při výborové schůzi spolku Českoslovanská beseda ‚Slovan‘, za přítomnosti krajanů Sxanko, Michálek, Lerch, Žlůva a Sychravy, po vzájemném vysvětlení nabyli jsme přesvědčení a prohlašujeme, že krajana Sychravu z ničeho nečestného*

⁵⁸ VHA, fond Lev Sychrava, 2. karton, Čs. beseda spolek Slovan v Ženevě – opisy, výpisy, Protokol z členské schůze ze dne 31. října 1914.

⁵⁹ Naše revoluce, 22. 12. 1914, s. 51.

⁶⁰ VHA, fond Lev Sychrava, 2. karton, Čs. beseda spolek Slovan v Ženevě, dopis J. Chocholouška.

*podezřívati nemůžeme...*⁶¹ Tímto výnosem zůstala Sychravova čest zachována a z kontaktů, jež během svého působení v Besedě Slovan získal, mohl čerpat pro svou další odbojovou činnost.

Prvního výraznějšího úspěchu ve své agitační činnosti docílil Lev Sychrava 3. ledna 1915, kdy proběhlo v Bernu setkání zástupců kolonií ve Švýcarsku (Ženeva, Curych, Basilej a Bern). Zde se všichni zúčastnění definitivně zavázali k podporování pařížského a ženevského tisku a s tím spojené propagandy.⁶²

Beseda Slovan se však výrazněji zapsala do odbojového povědomí až v roce 1915, kdy pomáhala organizovat oslavy k 500. výročí upálení mistra Jana Husa.⁶³

Masaryk a kurýrní sbor

V polovině prosince 1914 odjel Tomáš Garrigue Masaryk společně se svou dcerou Olgou na ozdravný pobyt do Itálie, alespoň tak znělo oficiální stanovisko. Neoficiálně chtěl navázat vztahy s italskými činiteli. Poté jeho kroky vedly přímo do Ženevy, kde strávil několik týdnů. Domů se již nemohl vrátit, neboť na něj byl vydán zatykač za velezradu.⁶⁴

„Jako bych viděl mezi řádky přísnou a při tom laskavou tvář Masarykovu, tak jak se mi koncem 1915 objevila ve dveřích Café du Nord v Ženevě při prvním našem švýcarském setkání. Na leckterou otázku bylo třeba spokojiti se jedním

⁶¹ VHA, fond Lev Sychrava, 2. karton, pozůstalost L. Sychravy.

⁶² Naše revoluce, 5. 1. 1915, s. 175.

⁶³ [Online zdroj] <<http://www.radio.cz/cz/rubrika/krajane/100-vyroci-besedy-slovan-v-zeneve>>, (3. 6. 2018). Srov. BROUČEK, Stanislav, Cestami demokracie. *Ke stému výročí Besedy Slovan v Ženevě*, Ženeva – Praha 200, s. 35–36.

⁶⁴ SYCHRAVA, Lev, WERSTADT, Jaroslav, *Československý odboj*, Praha 1923, s. 46.

nebo dvěma slovy odpovědi a klidným, pevným a pronikavým pohledem, jenž nepřipouštěl zbytečných řečí.“⁶⁶

Sychravu Masaryk kontaktoval v první polovině roku 1915 prostřednictvím Vsevoloda Sviatkovského, zástupce ruské telegrafní kanceláře⁶⁷. Zajímal se o Sychravovu dosavadní emigrační novinářskou činnost: „*To byla, vedle pražské informace Masarykovy, moje kvalifikace pro práci, jež mi byla svěřena: byl jsem poslán do Curychu, kde jednak pro ruskou telegrafní kancelář, jednak pro Masaryka zpracovával denně český a rakousko-německý tisk.*“⁶⁸ Navíc byl kontaktní osobou s posly cestujícími mezi Prahou a Ženevou a přinášejícími informace pro Masaryka a Sviatkovského. Od té doby se začala datovat jejich několikaletá spolupráce.

Sychrava se postupem času stal jedním z nejbližších Masarykových spolupracovníků, s velkou dávkou nadsázky by se dal označit až za důvěrníka. Možná právě to se stalo jedním z důvodů, proč se Sychravovi svěřil se svými úzkostmi a pochybnostmi, jež ho trápily zejména první půlrok v emigraci: „*Uvědomil si svůj věk, možnost nemoci, trampoty života v cizině i eventuelní úklady (...) nadiktoval nám svůj revoluční program a vlastní životopis, jako by nám odevzdával do rukou svůj testament.*“⁶⁹ O důvodech, proč k tomu došlo, lze jen diskutovat, ale dle Sychravových zápisků nebyla v tu dobu situace pro československý odboj vůbec příznivá. Spojenci nejevili přílišný zájem o spolupráci a ani stav na frontě se nespíňoval Sychravovy představy. I přesto lze tento moment nazvat jako lehké zaváhání, čemuž se vzhledem k situaci dá asi jen těžko divit. Nicméně rozhodně nelze hovořit o rezignaci, v tom si ostatně byli se

⁶⁶ Sborník vzpomínek na T. G. Masaryka, SYCHRAVA, Lev, *Několik vzpomínek ze Švýcarska*, Sychrava, Praha 1930.

⁶⁷ Vsevolod Petrovič Svatkovský – žurnalista pracující pro oficiální ruskou tiskovou kancelář, profesionální zpravodajec, jenž se za války pohyboval mezi Itálií, Švýcarskem a Francií.

⁶⁸ Tamtéž, s. 271.

⁶⁹ KUBŮ, Eduard (edd.), PLESINGER-BOŽINOV, Miroslav, *Vzpomínky na první odboj*, Praha 1997, s. 60.

Sychravou blízcí.⁷⁰ Ani jeden z nich však neviděl domácí či zahraniční odboj ve světlých barvách, Sychrava se dokonce o většině emigrantů vyjadřoval jako o zbabělcích.⁷¹ I přesto Masaryk pokračoval ve shánění finančních prostředků na politickou, odbojovou a novinářskou činnost, peněz však bylo opravdu málo a na výraznou finanční pomoc od emigrantů se v roce 1915 nedalo ani pomýšlet. Ovšem mimo nadšenců, kteří přitakávali laskavé povaze, dobrému úmyslu a smyslu pro čest, jimiž vládl nejen Tomáš Garrigue Masaryk, ale i Lev Sychrava a Ernest Denis⁷², což ostatně poznačil Tvrzický v dopise adresovanému Sychravovi: *„Tebe mají, hochu, všichni v úctě a mají Tě rádi. Ke všem je nedůvěra, pouze k prof. D. [enisovi] a M. [asarykovi] a k tobě je důvěra úplná. Tož si jí – važ.“*⁷³

Již od počátku války byly do Ženevy zasílány zprávy o situaci v Rakousku-Uhersku, ty přicházely buď prostřednictvím zašifrované pošty⁷⁴, posílů, pomocí českých rodinných příslušníků žijících ve Švýcarsku, popř. prostřednictvím českých studentů studujících v Ženevě. Po Masarykově příjezdu do Ženevy bylo nutné rozšířit a zejména zabezpečit systém posílů, kteří se zasloužili o doručování důležité korespondence mezi Prahou a Ženevou. Strach z prozrazení stále rostl, čemuž se nelze divit. Nejenže v Praze vzbuzovala pozornost jakákoliv informace o politických emigrantech, jednajících v rozporu s rakousko-uherskou politikou, ale o švýcarské neutralitě by se dalo v té době již značně pochybovat. Ze začátku se ještě důvěřovalo švýcarské poště, později se však písemný styk omezoval pouze na kusé informace. V případě, že bylo přece jen nutné si něco tzv. tajného sdělit, využívalo se hesel a smyšlených jmen – Masaryk používal jméno Hradecký, Sychrava Švarc nebo Simon, Beneš Spolný a kupř. o Kramářovi se hovořilo jako o Holcovi. Pro doručování zásilek mezi

⁷⁰ Více Masarykův ústav a Archiv AVČR, fond T. G. M. – korespondence I-II.

⁷¹ Tamtéž, válka VII, 16, 12. 5. 1915.

⁷² Ernest Denis (1849–1921) – francouzský politik, historik a bohemista. Založil a následně i redigoval La Nation tchèque. Na základě blízké spolupráce s Masarykem vznikla i jeho zásluhou katedra slavistiky, později nazvaná Katedra Ernesta Denise.

⁷³ Naše revue, 24. 2. 1915.

⁷⁴ Vzor takové šifry se nachází v příloze č. 2.

domovem i zahraničím bylo nutné mít tajné posly i na domovské půdě, z toho důvodu se na základě vytvoření ustanovil kurýrní sbor. Ten sestával z mnohých odvážlivců – jedním z nejznámějších byl zástupce plzeňského pivovaru pan Fáček s krycím jménem Strýček.⁷⁵ Většinou se jednalo o noviny, jednotlivé články a zprávy osobního charakteru, ty se předávaly buď písemně, anebo ústně na předem smluvených místech.

Také ve Švýcarsku se Sychrava snažil rozšiřovat síť poslů. V tomto případě mu byl velmi nápomocen Josef Linhart, s nímž se seznámil v první polovině roku 1915: „Bylo to z jara 1915, kdy jsem poznal dr. Sychravu na konferenci delegátů krajských spolků švýcarských v Bernu, které jsem předsedal. Od té doby byl jsem s ním ve styku a podle možnosti v akci pomáhal. Nejdříve byly zasílány na mou adresu v Schaffhausen některé zásilky z Čech. Jednoho dne přijel dr. Sychrava do Schaffhausen a požádal mne, abych vyhledal některého spolehlivého krajana, švýcarského občana, který by byl ochoten jeti s poselstvím od Masaryka do Čech. Slíbil jsem mu, že se o to pokusím.“⁷⁶ Linhart nejprve oslovil starého krajana Ebenstreita, který však z rodinných důvodů⁷⁷ odmítl, volba tedy nakonec padla na krajského starousedlíka Hynka Beneše. Benešovi se nápad líbil a nabídku s radostí přijal, i přes dlouhá léta ve Švýcarsku totiž v srdci zůstal stále Čechem. První cesta byla naplánována na léto 1915, kdy odjížděl do Prahy s důležitým vzkazem určeným Aloisu Rašínovi. Cesta byla úspěšná, Beneš se vrátil nejen s odpovědí od Rašína, ale i se spoustou nových informací od svých přátel – českých průmyslníků, politiků a důstojníků.

Československý zahraniční odboj se začal formovat postupně, mimo tzv. politicky nezatížených jedinců však bylo potřeba i lidí majících naopak s politikou velké zkušenosti, chápajících důležitost odbojového aktu a jeho následného začlenění do politických souvislostí. Výrazná pomoc nakonec přišla od politika

⁷⁵ MICHL, Jan, *Život a dílo dra. Lva Sychravy: politická biografie*, rigorózní práce, Ústav českých dějin, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2004. Srov. SYCHRAVA, Lev, *Sborník vzpomínek na T. G. Masaryka (...)*

⁷⁶ Tamtéž, LINHART, Josef, *Ženeva*, s. 214.

⁷⁷ Jeho syn měl nastoupit na vysoce postavenou pozici a Ebenstreit se obával, že pokud by jeho cesta nedopadla, mělo by to jistě dopad i na jeho syna. Tamtéž.

Josefa Düricha⁷⁸, jenž byl Masarykem, ale také Sychravou dne 9. 5. 1915 v Curychu nadšeně přivítán. Dürich chvíli váhal s odjezdem, avšak po rozhovoru s Benešem, který ho utvrdil v jeho užitečnosti pro zahraniční odboj, se přece jen rozhodl emigrovat. Krátce před svým odjezdem obdržel peníze. Mimo to se začalo čím dál více hovořit o samostatných československých vojenských jednotkách, později nazvaných legie.⁷⁹

Léto 1915 a vznik Československé samostatnosti

Komunikace mezi Sychravou a Masarykem probíhala v letech 1915–1916 především písemnou formou, která byla stručná, sdělná a bez zbytečných komplimentů. V dopisech, jež si vyměňovali, si však zachovávali vážnost a úctu, Sychrava oslovoval Masaryka „Pane profesore“, Masaryk ho, jako většinu svých spolupracovníků, neoslovoval buď vůbec, anebo „Pane radikále“⁸⁰ a podepisoval se zkratkou Hr. (Hradecký). Masaryk byl ve svých názorech poměrně zdrženlivý a uzavřený, Sychravovi dokonce několikrát přiznal, že by mnohé nemohl sdělit ani nejbližšímu příteli, omezoval se tedy na stručné a jasné informace. V takovém duchu byly napsány i dopisy, díky nimž započala spolupráce na prvních exilových novinách.

⁷⁸ Josef Dürich (1847–1927) – byl agrární poslanec a prorusky (carofilsky) orientovaný člen Národní rady československé, jehož hlavním záměrem bylo přenesení veškeré odbojové činnosti Národní rady do Ruska.

⁷⁹ Pro účely této práce bude používáno označení legie a legionáři, ačkoliv obě pojmenování vznikla až po válce. Sami vojáci o sobě nejčastěji hovořili jako o dobrovolcích. EMMERT, František, *Českoslovenští legionáři za první světové války*, Praha 2014. FRYŠČOK, Alexej Miroslav, *Legionáři, car a rudá vlajka*, Brno 1998. HONZÍK, Miroslav, *Legionáři*, Praha 1990.

⁸⁰ Masaryk odkazoval na Sychravovu předválečnou politickou ouverturu, kdy se hrdě hlásil k radikálním názorům, co se týče odporu k Rakousku-Uhersku, víře prosazující antiklerikální myšlení. Sychrava později vzpomínal, jak Masaryk okomentoval jeho novou švýcarskou adresu: „Když jsem na jaře roku 1915 hlásil svou novou adresu v Curychu, Kreuzstrasse 36, Masaryk se usmál a povídal asi tak: ‚Vida, Kreuzstrasse (Křížová cena). Ať vidím jednou radikála!‘“ SYCHRAVA, Lev, *Sborník vzpomínek na T. G. Masaryka...*, s. 279.

Během návštěvy Edvarda Beneše v Curychu v první polovině roku 1915 se mu Masaryk svěřil nejen s novými událostmi a stále se zdokonalující službou posílů, ale žádal ho i o finanční prostředky, jež by daly vzniknout exilovému listu vedenému Sychravou. Sychrava na tuto nabídku reagoval zpočátku váhavě, jeho novinářská činnost v emigraci se slušně „rozbíhala“, k čemuž jistě přispěl i fakt založení *La Nation tchéque*⁸¹; sice bylo vše ve fázi úvah, ale Sychrava se zdráhal závažnější odpovědi: „*Zprvu jsem se rozmýšlel, protože se mi víc zamlouvala práce pro francouzský a švýcarský tisk (...) Ale Masaryk naléhal.*“⁸² Sychrava by mohl být v Ženevě, kde by bylo periodikum vydáváno, a jen příležitostně by přijížděl do Curychu. Nabídku tedy přijal, neboť si byl sám vědom nutnosti vydávat text v rodném jazyce. Z důvodu neochoty švýcarské strany vydávat protirakousky zaměřené noviny však už nebylo možné, aby zde takové periodikum vzniklo. Východiskem z této zdánlivě neřešitelné situace se naštěstí stalo malebné francouzské město Annemasse nacházející se nedaleko Ženevy.⁸³ Odtud to bylo vlakem nebo tramvají pouhých šest kilometrů.

Důvod, proč Švýcarsko odmítalo vydávat exilový list, se na první pohled nejevil jako zcela zřejmý. Oficiální stanovisko švýcarské strany k problematice zahraničního odboje měl být neutrální, ale ve skutečnosti právě Švýcarsko výrazně přispívalo k rozšíření vlivu Rakouska-Uherska.. Z nařízení vlády ženevského kantonu byla tedy nejen zakázána jakákoliv protirakouská propaganda, ale dokonce probíhaly i velmi pečlivé domácí prohlídky v domovech českých emigrantů. Navíc se mezi českými emigranty čím dál častěji objevovaly zprávy o rakouských agentech, již se bedlivě schovávaly za maskami horlivých spolupracovníků. Jejich záměry byly však mnohokrát rychle odhaleny, a tak bylo možné vyvarovat se případných nepříjemností. Před agentem Pavlíkem a Weissem varoval E. Beneš dokonce i T. G. Masaryka: „*Nalézám ve svém deníku,*

⁸¹ *La Nation tchéque* – dvouměsíčník vydávaný od 1. května 1915, název navržen Rudolfem Keplem.

⁸² SYCHRAVA, Lev, *Sborník vzpomínek na T. G. Masaryka ...*, s. 273.

⁸³ VHA, fond Lev Sychrava, karton č. 2, deník 1914–1918.

že jsem právě 7. července 1915, tedy tři týdny před úředním rakouským pozváním Masaryka do Vídně pro svědeckou výpověď ke Kramářově procesu, odkryl jednoho rakouského špiona v Ženevě, který byl poslán do Švýcar k stopování Masaryka: odhalení se podařilo, protože naše pražské tajné komité od pražské policie včas dostalo a nám poslalo osobní popis špicla. Byl to jakýsi Pavlík, který se stále tlačil k Masarykovi a dotěrně ho vyhledával v hotelu Richmond. V tutéž dobu obdržel jsem také já pozvání k ženevskému policejnímu komisaři Meignenatovi, který mi udělil naléhavou radu, abychom ve Švýcarsku nepodepisovali právě připravenou deklaraci čs. zahraniční komité, jinak by musel zakročit na obranu neutrality.⁸⁴

V té době měl již Masaryk v Annemasse připravenou tiskárnu, bylo tedy zapotřebí pořídit na vlastní náklad českou sazbu. Bohužel české typy písmen nebyly v Annemasse ani v okolí k dostání. Z toho důvodu oslovil Sychrava slévárnu Haas'sche Schriftgiesserei und Messinglinienfarik v Basileji, což se nakonec ukázalo jako velmi finančně nákladné řešení, leč jediné, které bylo v danou chvíli přípustné. Krátce poté však byl vydán zákaz vyvážení olova a olověných výrobků, do válčících zemí bylo totiž z důvodu případného válečného využití zakázáno dovážet olovo. „Nezbylo než v malých balíčkách po kapsách tajně písmo přes hranice do Annemassu dopravit.“⁸⁵ Tento nelehký úkol připadl nejen Sychravovi ale i Plesinger-Božinovi: „Abychom mohli překročovatí libovolně švýcarsko-francouzskou hranici, opatřil T. G. Masaryk Sychravovi a mně srbský konzul Nikola Petrovič v Ženevě od generálního konzultátu francouzského papír pro volný průchod (*laissez-passer*), který ovšem jsme byli povinni vždy po třech měsících obnovovat.“⁸⁶ Nyní bylo zapotřebí nalézt českého typografa. Sychrava s Masarykem měli však i tentokrát štěstí na své straně; díky pomoci Bulíčka, předsedy krajanské Besedy v Bernu, získali kontakt na jakéhosi českého typografa Josefa Jílka. Ten příliš neotálel s kladnou odpovědí, Masaryk

⁸⁴ Národní osvobození, 10. 3. 1935, rozhovor se Lvem Sychravou pro německý deník „Die Wahrheit“.

⁸⁵ SYCHRAVA, Lev, *Sborník vzpomínek na T. G. Masaryka...*, s. 275.

⁸⁶ PLESINGER-BOŽINOV, Miroslav, *Vzpomínky na první odboj*, Praha 1997, s. 66.

mu poměrně stručně vyličil své záměry, a navíc mu pro začátek přislíbil stejnou finanční částku (tj. 55 franků týdně), jakou pobíral v Bernu.

Sychrava, Masaryk a jejich blízcí spolupracovníci měli v létě 1915 opravdu napilno. Přípravám nového exilového listu obětovali léto, ale pozadu nesměla zůstat ani jejich práce pro *La Nation tchèque*, ani publikování ve švýcarském a francouzském tisku. Masaryk si byl vědom i faktu, že je nutné se pravidelně scházet s ostatními krajanskými spolky, aby je zasvětil do některých svých plánů. Žádné oficiální prohlášení však z jeho úst zatím nevyšlo. Doposud se projevoval velmi zdrženlivě, což mu Sychrava několikrát vytkl, on však čekal na vhodnou příležitost. Ta nastala teprve v rámci oslav pětistého výročí upálení mistra Jana Husa, kdy pronesl v Curychu a v Ženevě (4. a 6. července 1915) proslov, ve kterém vyjádřil svou averzi vůči Rakousko-Uhersku, jehož existenci v žádném případě nespojoval s existencí českého národa. Zahraniční odboj se tedy mohl rozohnit naplno.⁸⁷

Po oslavách pětistého výročí úmrtí mistra Jana Husa se Sychrava s Masarykem začali intenzivně věnovat již jen přípravě budoucího československého listu. Rozpočet *Československé samostatnosti*, jak se list měl jmenovat, měl celkový rozsah osm stran. Lev Sychrava později uvedl, že rozpočet na jedno číslo byl 150 franků na prvních tisíc výtisků a za každý tisíc 45–50 švýcarských franků, což by při nákladu 5000 kusů činilo 330–350 franků. Předepsaná cena *Československé samostatnosti* byla 15 centů a pro krajanské spolky pouze 10 centů.⁸⁸ Dne 3. srpna se sešel Masaryk se Sychravou a Plesinger-Božinovem, aby se domluvili na programu *Československé samostatnosti*, jenž byl shrnut v prvním čísle pod názvem „Náš program“⁸⁹. První číslo mělo vyjít již 8. srpna, ale kvůli výše zmíněným problémům bylo nakonec nutné vydání odložit.

⁸⁷ Srov. ŠEDIVÝ, Ivan, *Za Československou republiku 1914-1918*, Praha 1991, GALANDAUER, Jan, *T. G. Masaryk a vznik ČSR*, Praha 1988.

⁸⁸ KUBŮ, Eduard, ŠOUŠA, Jiří, *T. G. Masaryk a jeho c.k. protivníci, Československá zahraniční akce ženevského období v zápase s rakousko-uherskou diplomacií, zpravodajskými službami a propagandou (1915–1916)*, Praha 2015, s. 130.

⁸⁹ Obsahoval hlavní zásady „Prohlášení českého komitétu zahraničního“, které bylo vydáno 14. listopadu 1915. Srov. BENEŠ, Edvard, *Světová válka a naše revoluce III*, s. 229–233, 72.

Sychravu však mnohem více tížil fakt, že v redakci postrádá kvalitní redaktory. S přílivem dalších emigrantů a rozšiřujícím se počtem účastníků odboje však naštěstí tento problém postupně vymizel. Masaryk věděl, že je Sychrava muž na svém místě, věřil v jeho žurnalistické schopnosti, a tak mu při psaní nechával volnou ruku. Nutno však podotknout, že Sychrava byl člověk čestný, a proto nikdy nezneužil svého výsadního postavení hlavního redaktora. Ústřední periodikum, čtrnáctideník s názvem Československá samostatnost, prvně vyšel 22. srpna 1915. První díl sice postrádal háčky, čárky, veškerou interpunkci,⁹⁰ ale obsahová stránka se Sychravovi, potažmo Masarykovi, ačkoliv se zde vyskytovala spíše jednoduchá hesla vyzívající k odbojové činnosti než sofistikované úvahy, jevila velice příznivě „*Myslím, že Masaryk prvním číslem byl spokojen. Ale neřekl to přímo. Poznamenal jen: slyším, že číslo se líbí. Svou spokojenost dal ostatně najevo jinak. Aspoň jsem to za projev spokojenosti pokládal. Viděl jednou, že nemám aktovku na lejstra. Nosil jsem všechno po kapsách. Šel a aktovku mi koupil. Dosud ji mám.*“⁹¹

Redakční porady, které se díky stále se zvyšujícímu počtu emigrantů toužících se zapojit do přípravy periodika rozšiřovaly co do počtu účastníků, probíhaly v hotelu Richmond, kde Masaryk v tu dobu žil, anebo v Café de la Couronne. Tyto schůzky se odehrávaly většinou v příjemném duchu a bez zbytečných emocí. Masaryk přicházel vždy skvěle připraven a od svých spolupracovníků očekával to samé. Sychrava na tato setkání později vzpomínal s jistou dávkou nostalgie a lehkým úsměvem na rtech: „*Jednou, očekávající starého pána, jak jsme říkali, obědvali jsme, a Cvětiša dal si menší láhev vína. Počítal, že láhev bude pryč, než starý pán přijde. Najednou se však objevila na mostě vysoká postava v širáku, k velké hrůze Cvětišově. Co s vínem? Starý pán je přísný abstinents. Zachránil jsem láhev a přesvědčil Cvětišu, že není se čeho bát. Starý pán byl shovívavý. Nikomu nevnucoval abstinenci a měl porozumění i pro*

⁹⁰ Nově vzniklá písmena byla bez háčeků a čárek, což se bohužel nestihlo opravit do prvního vydání. Pro přesné rozdělení českých písmen nebyly tzv. příhrady, které se musely rovněž nechat vyhotovit. Více SYCHRAVA, Lev, *Sborník vzpomínek na T. G. Masaryka...*, s. 275.

⁹¹ Tamtéž s. 276.

naše nezbytné cigarety. *„Každý máme něco – řekl jednou –, já se neobejdu bez černé kávy po obědě.“*⁹²

Krátce po započnutí vydávání Československé samostatnosti se Sychravovi přihodila nemilá příhoda se spisovatelem Karlem Horkým, který měl na přimluvu Düricha publikovat své články v Samostatnosti. Sychrava ho však ve své redakci nechtěl, neboť si nebyl jistý jeho charakterovými kvalitami. Spisovatel Karel Horký byl ve Španělsku pronásledován rakouským agenty – byla mu zkracována, v podstatě sebrána finanční podpora. Vzhledem k tomu, že tyto peníze mu přicházely vhod, předložil rakouským agentům své rukopisy, které jasně vykazovali jeho rakouské smýšlení, což Sychravu ale velice iritovalo: *„Dospěl jsem k názoru, že spolupracovníctví pana Horkého v listě, který má tlumočiti českých odpor proti Rakousku, je nemožné.“*⁹³ Později však byla přece jen v Československé samostatnosti uveřejněna řada jeho příspěvků, nicméně stále v něm přetrvával pocit křivdy, který mu Sychrava, potažmo budoucí Československá národní rada způsobil: *„To byl začátek aféry, začátek soudu Karla Horkého nad národem doma i za hranicemi, nad legiemi, Benešem, Masarykem.“*⁹⁴

Každé číslo Československé samostatnosti obsahovalo pravidelné rubriky týkající se Slovanů, zahraničního a domácího odboje, informace o krajanech a o krajaných spolcích. Cílem bylo nejen neotřele informovat o situaci v Čechách, ale také vytvořit čtivý list, který by v krajanech podněcoval zájem o zahraniční odboj. Náklad prvního čísla Československé samostatnosti byl zhruba 5000 kusů, počet exemplářů do jednotlivých zemí byl však rozdílný: 232 exemplářů bylo zasláno do Švýcar, 1200 kusů do Petrohradu a Moskvy, 650 do Spojených států, 560 zůstalo ve Francii, 300 exemplářů bylo zasláno do Londýna, 50 do Rumunska, 20 do Austrálie, 36 do Brazílie a zbytek na různé soukromé adresy a české krajané organizace.⁹⁵

⁹²SYCHRAVA, Lev, *Sborník vzpomínek na T. G. Masaryka...*, s. 276.

⁹³ Národní osvobození, článek Horký – Dürich, 18. 11. 1936.

⁹⁴ Tamtéž.

⁹⁵ PLESINGER-BOŽINOV, Miroslav, *Vzpomínky na první odboj*, Praha 1997, s. 68.

Masaryk krátce poté odjel do Londýna, Edvard Beneš, který se do exilu přesunul v září 1915, do Paříže a Sychrava, Josef Dürich, Josef Linhart či Pavel Baráček setrvali v Ženevě. K nim přibyl již v červnu Miroslav Plesinger-Božinov⁹⁶, jenž pomáhal Sychravovi nově zajišťovat spojení mezi Prahou a Paříží. I nadále se stýkali s posly a přejímali a ukrývali vzkazy od nich.⁹⁷

Co se týče cenzury, počátky vydávání Československé samostatnosti probíhaly v tomto směru poklidně. Před vydáním každého čísla bylo nutné, aby někdo z redakce, většinou Sychrava či Plesinger-Božinov, ústně sdělil jistému cenzurnímu komisaři Perrieru stručný přehled obsahu čísla. Ten byl do Annemasse dosazen krátce před válkou a Sychravovi a jeho spolupracovníkům zcela důvěřoval. Po zákazu vydávat Československou samostatnost ve Švýcarech jim dokonce pomáhal pašovat čtrnáctideník do Ženevy. V té době se začala švýcarská policie výrazněji zajímat o Lva Sychravu: *Dr. Sychrava, bydlící v Ženevě 9, ulice Caroline, jest podezřelý ze špionáže proti cizině. Učiňte v jeho bytě a za jeho přítomnosti domovní prohlídku za účelem zajištění: 1) padělání legitimačních papírů, 2) zápisků týkajících se klíče tajného spojení a 3) spojení s podřízenými mu agenty. Všechny písemnosti, vyhotovené v cizím jazyku, který je nesrozumitelný vašim agentům, buďte zabaveny. Najdete-li přitěžující doklady, zatkněte jmenovaného Sychravu a dopravte do Bernu.*⁹⁸ Sychrava byl spojencem na trati Ženeva-Praha, ale i naopak, spojencem s Francií, Anglií avšak také s Amerikou. Takový člověk byl pro Rakousko-Uhersko velice nepohodlný, a proto bylo nutné ho zbavit veškerého vlivu na území Švýcarska.

Švýcarské dny byly sečteny

První větší mračna nad zahraničním odbojem se začala stahovat již po Benešově příjezdu v září 1915.⁹⁹ Do té doby totiž patřil k nejvýraznějším

⁹⁶ Miroslav Plesinger-Božinov – jeho hlavní činností byla pomoc a organizace československých legií.

⁹⁷ Srov. SYCHRAVA, Lev, *Československé revoluční hnutí na evropském západě*, Praha 1923.

⁹⁸ PLESINGER-BOŽINOV, Miroslav, *Vzpomínky na první odboj*, Praha 1997, s. 68.

⁹⁹ Beneš utekl na falešný pas Lva Borského, který se rozhodl nakonec zůstat v Praze.

představitelům domácího odboje. Po jeho odjezdu byla rovnováha, zejména v oblasti kurýrního doručování, lehce narušena. Zatčení Karla Kramáře, Aloise Rašina a tzv. knoflíková aféra byly patrně do té doby největší ránou zasazenou československému odboji. Právě kvůli knoflíkové aféře byli obžalováni nejbližší Edvarda Beneše, T. G. Masaryka, ale i Lva Sychravy (Anna/Hana Benešová, Alice Masaryková a Marie Sychravová), návrat však nebyl možný, a tak nezbývalo nic jiného než jen čekat na nové informace a zprávy. Jak později Edvard Beneš poznamenal, jednalo se o první prozrazení kurýrního doručování¹⁰⁰

I přes výše zmíněné bylo zapotřebí zachovat chladnou hlavu a jednat. Sychrava cítil zodpovědnost za nastalou situaci a za padlé vojáky a začal vybízet Masaryka k vydání jasného stanoviska k odboji jako takovému a oficiálnímu vyhlášení nepřátelství Rakousku-Uhersku. *„Bojím se, že takhle bude se nám moci říci, že jsme byli zbabělí a neschopní.“*¹⁰¹ Masaryk však čekal na vhodnou příležitost, což mu nelze vytýkat, neboť se v souvislosti s prohlášením potýkal s nejedním problémem. Velké úskalí přinášel už text samotný, ve francouzštině šlo totiž o jazykově a stylisticky krkolomné „dílko“, a tak nezbývalo než jej přepracovat do stravitelné podoby pro francouzské obyvatelstvo, čehož se ujal Ernest Denis. Oficiální prohlášení, jež deklarovalo boj proti Rakousku-Uhersku a formulaci koncepce nezávislého státu, bylo nakonec vydáno 14. listopadu 1915.¹⁰²

Masaryk, Beneš, Sychrava, Dürich aj. se stali pro Rakousko-Uhersko nepřitelem číslo jedna. Situace vygradovala 1. března 1916, kdy byl Benešovi, Sychravovi a Dürichovi zabaven veškerý movitý i nemovitý majetek pro zločin velezrady.¹⁰³ Sychravovy dny strávené v Ženevě byly spočteny. Švýcarsko se totiž sice snažilo celou dobu „tvářit“ nestranně, ale jednalo v souladu s rakouskou

¹⁰⁰ BENEŠ, Edvard, *Světová válka a naše revoluce. Vzpomínky a úvahy z bojů za svobodu národa I*, Praha 1935. Srov. PAULOVÁ, Milada, *Tajný výbor Maffie, spolupráce s Jihoslovany v letech 1916-1918*, Praha 1968.

¹⁰¹ Masarykův ústav a Archiv AVČR, fond T. G. M. – korespondence, válka VII, 33.

¹⁰² SYCHRAVA, Lev, *Masarykovo revoluční dílo na evropském západě 1914 – 1917*, Praha 1921.

¹⁰³ Obžalovaní byli o tomto stavu informováni. Dokument, byl uložen v Sychravově pozůstalosti ve VHA, karton č. 4 – Zabavení majetku doma, příloha č. 4.

stranou, o čemž se Sychrava přesvědčil na vlastní kůži několik týdnů předtím: „Dne 29. ledna přišli k redaktoru čtyři úředníci a vedle adresáře podřízených agentů, vedle slovníku tajného písma a jiných podobných věcí hledali také dynamit. Prohlíželi bedlivě lahvičku s benzínem, sáček s arabskou gumou a podobně podezřelé věci.¹⁰⁴ Během prohlídky mu byl navíc zabaven i jeho srbský „pas“ (laissez-passer) a bohužel také většina dokumentů, které měl ukryty ve svém bytě. Mezi nimi se bohužel nacházely i materiály kompromitující české vlastence, za což mnozí z nich mohli být odsouzeni k vězení, popř. usmrcení. Sychrava se tím velice trápil, ale nezbývalo mu než čekat, jak se situace vyvine.

Celý únor nedostával Sychrava od švýcarské policie žádné zprávy. Díky pomoci svých přátel nicméně získal nový laissez-passer a koncem února 1916 odcestoval do Paříže na přednášku T. G. Masaryka. Při příjezdu zpět do Ženevy ho však čekalo nemilé překvapení v podobě „pozvánky“ k policejnímu komisaři. Tam mu bylo oznámeno jeho provinění: protirakouská propaganda a podezření ze špionáže. Navíc mu byla odepřena lhůta, během níž by si mohl zařídit vše potřebné k vystěhování. Sychrava sice protestoval, ale nic tím nezmožl, naopak, tento ponižující akt totiž ještě nebyl u konce. Jako každý „vypovězenec“ se musel podrobit tzv. antropometrickému měření: byly mu změřeny ruce a nohy, přeměřena hlava a vzaty otisky prstů. Poté byl jedním z policistů doveden do svého bytu, kde si směl zabalit jen nejnnutnější věci, a následně doprovázen na hranici s Francií. *Švýcarská veřejnost sama protestovala proti tomuto násilí a rakouskému nátlaku. O aféře rozepsal se tisk, podána interpelace v ženevské státní radě i ve federální vládě. A co vyšlo najevo? Policie ženevská prohlásila, že proti vypovězenému nemá té nejmenší stížnosti, a federální vláda na socialistickou interpelaci odpověděla, že dr. Sychrava vypovězen proto, že přes napomenutí pokračoval v propagandě pro odtržení Čech od Rakouska a že byl podezřelý z vyzvědačství.*¹⁰⁵ Sychrava se snažil proti takovému jednání odvolat, argumentoval zásadami práva o azyl, ale nikdo se jeho protesty už nezabýval. Ačkoliv samotnému Sychravovi muselo být jasné, že z pohledu Rakouska-Uherska je jeho velezrada zřejmá a tudíž není v právu.

¹⁰⁴ Československá samostatnost, 8. července 1916.

¹⁰⁵ Tamtéž.

Jedním z přitěžujících aspektů byl i fakt, že nešlo o první prohřešek takového typu. Jak již bylo zmíněno, o Sychravu se policie zajímala od počátku vydávání Československé samostatnosti. Již v roce 1915 byl podroben osobní prohlídce, během níž mu byla zabavena soukromá korespondence a některé rukopisy článků, které mu nikdy nechtěl vrátit. Teprve po několika měsících, kdy se dožadoval svých práv, mu tyto dokumenty byly navraceny. Musel však přislíbit, že ukončí svou protirakouskou propagandu a zřekne se jakéhokoliv agitování ve prospěch československého zahraničního odboje.¹⁰⁶ Sychrava začal být opatrnější, ale rozhodně se ničeho nezalekl. Tušil, že ze strany policie se jedná o strach z potíží, který by jim svou protirakouskou činností mohl způsobit, což ho však velice podporovalo v jeho dalším snažení. Policie nicméně zůstala obezřetná a Sychrava byl i nadále v podezření. Pro rakouské úřady se od té doby stal nebezpečným dezertérem, anarchistou či výrobcem bomb.¹⁰⁷ Čekalo se tedy jen na vhodnou příležitost, kterou jim nakonec přineslo Sychravovo redigování Československé samostatnosti – to jim sloužilo jako záminka k vyhoštění.

Po svém nuceném ženevském odchodu musel Sychrava mimo jiné opustit svou pozici „vztyčného důstojníka“ v organizaci posílů. Jeho místo zastávalo hned několik lidí. V první řadě Miroslav Plesinger, který se snažil navázat na Sychravovu éru. Spojení s Prahou byla však již v tu dobu poměrně chatrná a nápomocno mu bylo jen několik odvážlivců – např. Ing. Kyjovský, Josef Linhart či český student Lavička. Sviatkovský, jemuž byl Sychrava pravou rukou, našel oporu v Ing. Baráčkovi, jednom z prvních Sychravových pracovníků.¹⁰⁸

Materiály, jež mu byly při prohlídce odebrány, získal nazpět až 15. března 1916 v Annemasse. Sychravovi bylo však jasné, že veškeré jeho dopisy, novinové články a ostatní dokumenty měly své kopie pečlivě uloženy na ženevském policejním ředitelství.

¹⁰⁶ PLESINGER-BOŽINOV, Miroslav, *Vzpomínky na první odboj*, Praha 1997, s. 71.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 73 nebo také Československá samostatnost, 8. 7. 1916.

¹⁰⁸ BENEŠ, Edvard, *Světová válka a naše revoluce*, I. díl s. 82, PICHLÍK, Karel, *Bez legend*, s. 161.

PAŘÍŽ

Francouzské počátky a založení ČNR

K založení Československé národní rady došlo v únoru 1916. Předsedou se stal T. G. Masaryk, místopředsedou J. Dürich, generálním tajemníkem E. Beneš a jako zástupce Slováků byl jmenován M. R. Štefánek. Československý zahraniční odboj začínal nabírat výrazný směr a Paříž se stala jeho centrem. Samozřejmě že i vznik Československé národní rady se neobešel bez ostré výměny názorů, nesčetného množství porad, na které byl přizván i Sychrava, ale nakonec se vše ustálilo a ke spokojenosti všech zúčastněných mohl začít fungovat reprezentující zástupný orgán. Sychrava byl samozřejmě nadšen vývojem událostí, ale ani přesto nezapomněl na přílišnou upjatost švýcarské strany a snahu si nezadat s rakouskou stranou. Právě to se totiž Sychravovi stalo osudným.

Po svém nuceném odchodu do Francie se ještě snažil zvrátit své vyhoštění ze Švýcarska, chtěl důkazy, dožadoval se práv, na která měl jako emigrant nárok, ale bohužel už se nedalo nic změnit. Jednal protirakousky a i přes napomenutí v této činnosti pokračoval.

Sychrava se ze začátku usadil v Annemasse, kde měl částečně vybudováno zázemí, redakci Československé samostatnosti, a k dispozici blízké spolupracovníky. V té době byla Československá samostatnost již poměrně respektovaným periodikem s nákladem, jak již bylo zmiňováno, 5000 kusů.¹⁰⁹ Ten se ještě zvýšil po přesunutí redakce do Paříže. Tam se přesunul i Lev Sychrava, aby nadále pokračoval v práci pro T. G. Masaryka. Paříž se v té době byla útočištěm pro mnohé emigranty československého odboje, neboť patřila k místům, kde nebyla znatelná rakousko-uherská moc. *„Máme dojem, že jak vláda, tak i veškerá česká veřejnost je si dnes již jasně vědoma nesmírné vážnosti konfliktu, v němž se ocitáme. (...) Ve Švýcarsku nasadilo všechny páky svého nemravného vlivu, aby naši akci znesnadnilo. Docílilo, že ‚La Nation Tchèque‘ zakázána, že zabavuje se ‚Československá samostatnost‘ beze všeho ohlášení, aniž se vrací administraci, docílilo, že redaktor vypovězen, že málokterý list odvažuje*

¹⁰⁹ Ve Švýcarsku se však prodalo pouze 350–400 kusů.

*se vůbec jen promluví o české akci (...) vše nás jen utvrzuje v přesvědčení, že jdeme správnou cestou (...) Po zkušenostech 20 měsíců války, po všech těch obětech, při vši té zběsilé a nepřičetné germanizaci, bylo by hříchem, kdyby ještě někdo zakrýval lidu fakt, že náš spor s Rakouskem lze vyřešit jen násilím.*¹¹⁰ Tento článek vyšel v březnu roku 1916, tedy krátce poté, co byl Sychrava vyhoštěn ze Švýcarska. Text je značně neobjektivní a zcela kopíruje Sychravův postoj k celé situaci. Ačkoliv byl upozorněn, že nebude dále publikovat protirakousky orientované články, neuposlechl. Švýcarská strana, pro kterou byly vztahy s Rakousko-Uherskem důležité, tak nechtěla mít nic společného ani se Sychravou, ani s Československou samostatností. Tento krok si pochopitelně Sychrava i celá redakce Československé samostatnosti vyložili po svém.

Československý zahraniční odboj měl však i své příznivce. Jedním z nich byl i ministerský předseda Briand. S ním se Masaryk, na základě domluvy se Štefánikem, sešel již začátkem února 1916 a vyslovil své sympatie k programu československé samostatnosti. V tu dobu již začal naléhat Ernst Denis na Masaryka, aby se začal věnovat otázce slovanství a panslavismu. Masaryk společně s Denisem a Eisenmannem¹¹¹ se proto zasloužili o založení Ústavu slovanských studií na pařížské Sorbonně. Právě zde měl Masaryk i jednu z prvních přednášek na téma „O Slovanech ve světě“¹¹², ve své řeči se poté zaměřil především na problematiku pangermanismu,¹¹³ který vnímal jako velkou hrozbu.

Zajatecký oddíl Národní rady

Spojení se zajatci bylo dlouhou dobu realizováno pouze písemnou formou, díky níž sice zasílali přihlášky do zajateckého oddílu, ale jejich situace byla v daný okamžik bezvýchodná; zajatci rakousko-uherské armády totiž mnohdy

¹¹⁰ Československá samostatnost, 23. března 1916.

¹¹¹ Louis Eisemann (1874–1937) – francouzský slavista, přidělený k informačnímu oddělení francouzského ministerstva války. Byl považován za znalce rakousko-uherských poměrů.

¹¹² Více HERBEN, Jan, *T. G. Masaryk: život a dílo presidenta osvoboditele*, Praha 1946.

¹¹³ Pangermanismus – všenněmecké hnutí, které mělo vést ke spojení všech Němců, a to nejen v Německu, ale i mimo něj.

setrvali v Rusku či ve Francii na místech dělníků v rozmanitých významných závodech, zejména pak v zemědělství, kde nahrazovali chybějící pracovní sílu. Z toho důvodu neměl nikdo zájem, aby se českoslovenští (dle jejich vlastní sebe-identifikace) vojáci sdružovali. Problém tedy vyvstal již jen při požadavku Československé národní rady předložit seznam zajatců a jejich adres. Dozorem nad cenzurou zajatecké korespondence byl však naštěstí pověřen profesor Eisenmann, jenž díky tomu mohl zprostředkovávat korespondenci zajatců s Národní radou, která tak mohla alespoň získat potřebné adresy.¹¹⁴

O Sychravově životě v letech 1916–1917 toho bohužel není známo tolik jako v předcházejících dvou letech. Nicméně několik informací bylo možné dohledat v jeho denících, jež si po celou dobu emigrace pečlivě vedl, a samozřejmě i v jeho pamětech. Právě díky posledně zmiňovanému materiálu bylo možné zjistit, že počátek propagandy Zajateckého oddílu Národní rady byl spjat s jeho jménem. Lev Sychrava se totiž zasloužil o propagandu Zajateckého oddílu nejen ve Francii, ale také ve Švýcarsku či v Anglii: „*Počaly se všude posílat české a slovenské zahraniční noviny, knihy, prádlo, papír a jiné dárky*“.¹¹⁵ Československé národní radě se tedy díky tomu naskytla možnost spolupracovat s různými francouzskými a anglickými listy. Zpočátku se veškeré československé zpravodajství soustřeďovalo zejména v oblastech Švýcarska kolem již zmiňovaných *Journal de Genève* či *Gazette de Lausanne*. Teprve až v roce 1916 byla založena hlavní tisková kancelář při Národní radě v Paříži, v listopadu 1916 v Londýně a v srpnu 1917 i Československá tisková kancelář ve Švýcarsku, na jejichž vzniku se podílel i Sychrava. „*Tyto kanceláře nezabývaly se byrokratickým rozmnožováním zpráv, nýbrž většinou dodávaly politikům a žurnalistům informační materiál k použití a vlastnímu zpracování. Byla to práce od osoby k osobě, která měla za výsledek, že měli jsme pak v důležitých listech různých směrů oddané přátele, kteří ze zájmu a přesvědčení přijali a hájili linii československé revoluční akce.*“¹¹⁶

¹¹⁴ SYCHRAVA, Lev, *Československé revoluční hnutí na evropském západě*, Praha 1923, s. 52.

¹¹⁵ Tamtéž.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 42.

Mnohé redakce zahraničních periodik se postupně přesvědčovaly o pravdivosti zpráv, jež přicházely z prostředí československých emigrantů. Právě v tomto případě se velice osvědčila kurýrní služba, neboť informace, které se staly základem pro jednotlivé zprávy, pocházely především z rakousko-uherských novin a od poslů, s nimiž Sychrava, podobně jako v Ženevě, přicházel poměrně často do styku. Ve svém deníku z let 1916–1918 se nejčastěji zmiňoval o kurýrce Stibingerové a kurýrovi s přezdívkou Žid. Schůzky byly realizovány na různých místech, aby nedošlo k prozrazení, nejčastěji se však setkávali v Café Bonaparte či Café Moderne. Právě zde Sychrava získával nové informace o situaci v Rakousko-Uhersku a předával zprávy určené jeho kolegům v Praze. Aby nedošlo k prozrazení, poslové se učili vzkazy nazpaměť. Jak je zřetelné, služba těchto poslů, jež bývá v historickém výčtu zásluh opomíjena, byla velice prospěšná, neboť právě oni zprostředkovávali zahraničním emigrantům styk s českými zeměmi, s Prahou. Po Knoflíkové aféře byli všichni zúčastnění opatrní, zprávy od nich tedy nepřicházely tak často jako předtím. Sychrava se pokoušel apelovat na všechny kurýry, ke kterým měl přístup: „*Za každou cenu potřebujeme zprávu o tom, co se děje, a sice rychle. Posel dostane zapláceno. Šíří se tu zprávy, že odsouzena k smrti dcera Masarykova.*“¹¹⁷ Z korespondence z rozmezí let 1916–1917 uložené ve VHA vyplývá, že si byl Sychrava naprosto vědom nutnosti spolupráce s lidmi, kteří se nerozhodli emigrovat a setrvali dosud v Praze. Vyzýval proto české lidi, aby se nebáli projevit svůj názor a individuálně se zapojovali do domácího odboje. Situace si vyžadovala přinášení osobních obětí a Sychrava si byl jist, že každý může přispět alespoň trochu.

Sychravův apel na spolupracovníky měl své odůvodnění, rok 1916 nebyl pro cíle zahraniční československé emigrace vůbec příznivý. Po nástupu císaře Karla na trůn hrozilo, že by mohl být uzavřen mír, což by znamenalo naprostý konec pro veškeré naděje na samostatný československý stát. Jeho potenciální existence by mohla vzejít jen z rozpadlé rakousko-uherské monarchie. V Čechách v té době nastal relativní klid. Několikrát ohlašované popravy Kramáře a Rašína se nekonaly, a navíc docházelo k jakémusi uvolnění perzekuce. Za normálních okolností by tyto aspekty byly Československou národní radou vnímány příznivě,

¹¹⁷ VHA, fond Lev Sychrava, karton č. 2, deník 1914–1918, 6. 5. 1916.

ale v době, kdy potřebovala mít na své straně zahraničí, respektive spojence, se jí tato situace vůbec nezamlouvala.¹¹⁸ Situace se však brzy opět zvrátila a československý zahraniční odboj mohl i nadále informovat o utlačovaném českém národu.

Přátelství se Štefánikem

Spolupráce s Masarykem a Benešem byla pro Sychravu klíčová, oba věděli o jeho úmyslech emigrovat již před samotným odjezdem a oba se na něho obraceli v nejrůznějších záležitostech. Postava Štefánika se v tomto směru vymykala, ačkoliv se do společného úsilí o samostatnost Československa zapojil již na konci roku 1915. V Sychravových memoárech se však začíná objevovat až kolem roku 1916, tedy v době, kdy řešil své existenční problémy – vyhoštění ze Švýcarska a následný příjezd do Paříže. V tomto okamžiku se však Sychravovy a Štefánikovy cesty výrazně protnuly a původně pracovní vztah se po čase přeměnil v křehké přátelství.

Beneš měl se Štefánikem zvláštní vztah, velice často ho kritizoval za jeho teatrální gesta, čímž výrazně znesnadňoval práci Masarykovi. Přesto si však byl vědom jeho zásluh v československém zahraničním odboji: „*Prošel všechny spojenecké země jako meteor a na svých cestách získal mnoho přátel, my ostatní jsme šli za ním a takto jím dotčenou půdu jsme zpracovávali, jeho apoštolskou práci narychlo získané lidi jsme podchyťovali a jejich sympatie jsme měnili v přesvědčení.*“ Sychrava si byl vědom, že vztah mezi Benešem a Štefánikem je mírně řečeno napjatý, sám se k němu vyjádřil několikrát. Bylo však více než zřejmé, že je mu svým jednáním bližší Štefánik a Beneš pro něj rozhodně nepředstavoval modlu, k níž ho ve svých poválečných memoárech a článcích často přirovnával. „*Zajímavé je, že v poměru Štefánika k sobě Beneš viděl a cítil*

¹¹⁸ Jak již bylo jednou zmiňováno jedním z hlavních cílů císaře Karla I. po jeho nástupu na trůn bylo uzavření míru, což by zcela narušilo vizi samostatného Československa. Více k tomuto tématu: KOVTUN, Jiří, *Masarykův triumf*, Praha 1991. KVAČEK, Robert, *První světová válka a česká otázka*, Praha 2003. ŠEDIVÝ, Ivan, *Češi, české země a velká válka 1914-1918*, Praha 2001. ŠEDIVÝ, Ivan, *Za Československou republiku 1914 – 1918*, Praha 1991.

boj, v každém případě aspoň s možností jeho počítal a uzavíral: dojde-li k boji, vyhrají já. Vzpomínám, že i Štefánik něco takového tušil, jenže ten říkal, že se raději zastřelí, než aby boj zahajoval (...) jsem dalek mravního soudu. Vidím v tom (Benešův) omyl. Zakořeněnou fixní ideu o životním boji. Nedostatek citlivosti a psychologického postřehu. Štefánik říkával: nedostatek lásky, dle své terminologie: jindy případněji to charakterizoval: darvinismus. Já z toho uzavírám, že nemá Beneš smyslu pro solidaritu. To není jeho životní filosofie. Nevěří v ni. Trpí tím sám.“

Sychrava o Štefánikovi, Milanovi, jak ho někdy familiárně označoval, hovořil vždy velice pěkně a s úctou¹¹⁹, přesto ho zejména v době, kdy byli oba v Paříži, kritizoval za jistou formu aristokratičnosti a konvenčnosti, což v mnohých kolezích mohlo vyvolat pocit jisté nadřazenosti a vynucené autority. To se projevilo zejména v jeho spolupráci s Františkem Kupkou, jenž byl předsedou České kolonie v Paříži a se Štefánikem, Benešem, ale i Masarykem přicházel často do styku. Kupkovi se nelíbil způsob, jakým s ním Štefánik jednal, a velice se proti tomu ohrazoval. Nicméně v tomto případě se na Štefánikovu stranu postavil i Beneš, ačkoliv Štefánika v běžných situacích vnímal jako hrozbu kvůli jeho oblíbenosti v diplomatických kruzích. Beneš totiž patřil k sociálně neschopným jedincům, kteří si lidé nepřipouštěli příliš „k tělu“ a zdaleka se tedy netěšil takové oblíbenosti jako právě Štefánik¹²⁰. Co se týče Kupky a jeho stížnosti na chování Štefánika, potažmo Československé národní rady, klonil se Sychrava, na rozdíl od Beneše, na Kupkovu stranu. „*Mám stále dojem, že s Kupkou nebylo jednáno správně, že příliš si bere vzájemné narážky jeho hrdost, že nebere se zřetel k jeho podivínství, za nímž přece jen je poctivá duše, oddaná.*“

¹¹⁹ „(...) Štefánik byl krásný, silný člověk: Jakoby z jiného světa. Vnucoval myšlenku, že jeho slabé, choré tělo je nástrojem čehosi mocného, vyššího a nadosobního, lidskými možnostmi neomezeného. A přece zase milý, prostý člověk...“ Z mých vzpomínek na Štefánika Praha 1919, s. 5.

¹²⁰ Více k tomuto tématu např. HLAVÁČEK, František, *Dr. Edvard Beneš a Itálie za světové války*, Praha 1936. SYCHRAVA, Lev, *Z mých vzpomínek na Štefánika*, Praha 1929.

ŠEDIVÝ, Ivan, *Za Československou republiku 1914 – 1918*, Praha 1991.

Sychravu tady hierarchičnost též velice irituje a v deníku si poznamenává, že stále neví, zda je úředníkem, anebo spolupracovníkem.

Revoluční rok 1917

Rok 1917 se nesl v ještě trochu příznivějším duchu, cenzura Rakouska-Uherska začínala mít trhliny, což si Sychrava mohl ověřit sám na základě dopisu, který mu byl doručen z Čech poštou. Dopis obsahoval sdělení o novém rozsudku Karla Kramáře a při jeho odeslání a přijetí nevyvstal žádný problém: „*důkaz o rozkladu rakouských úřadů (...) zabijí se a nám pomáhají...*“¹²¹ Vidina samostatného státu se pomalu začínala rýsovat, k čemuž jistě přispělo i vyjádření amerického prezidenta Wilsona o „osvobození Čechoslováků“. Pád carské vlády, která se po celou dobu tvářila neutrálně, či spíše ve prospěch československých zájmů, nezbudil u Sychravy výraznější emoce, k carskému Rusku neměl nikdy důvěru a z jeho pozdějších děl vyplývá, že by radši zvolil sovětské Rusko než to carské.

Vzhledem k tomu, že v dubnu roku 1917 bylo sekretariátem Národní rady vydáno svolání k zajatcům vyjadřující se nejen k dosavadnímu postavení československé emigrace, ale i k tzv. zajateckým výhodám (régime de faveur), bylo zapotřebí začít pracovat na shromažďování zajatců, což se stalo pracovní náplní právě Sychravy. Již 21. července 1917 proto shromáždil kolem 400 dobrovolníků v La Palisse přijíždějících z Rumunska na základě rozkazu vydaného Štefánikem a v listopadu přijal 1240 mužů společně s kapitánem Husákem v Le Havru.¹²²

Rok 1917 je charakteristický ještě jednou událostí: v té době se totiž začínají objevovat první trhliny ve spolupráci Sychravy s Benešem. Sychravovi nejvíce vadí zejména Benešova liknavost k ostatním spolupracovníkům. U něho samého k této situaci došlo během rozprav nad dalším směřováním

¹²¹ Masarykův ústav a Archiv AV ČR, fond T. G. M. – korespondence, válka VIII, 18, 17. 1. 1917.

¹²² SYCHRAVA, Lev, *Československé revoluční hnutí na evropském západě*, Praha 1923, s. 52–53. Jedním z mužů, který se nacházel v oddíle kapitána Husáka, byl i Jaromír Smutný, pozdější kancléř prezidenta Edvarda Beneše a přítel Lva Sychravy.

Československé samostatnosti. Sychravovi se zdálo, že jejich práce chvílemi stagnuje, což se projevilo zejména výrazným úbytkem žurnalistické práce. Pociťoval čím dál větší potřebu udělat za vším tečku a začít pracovat systematictěji než doposud. „*Samostatnost musí vycházet dál zde pro naše lidi, pro Ameriku, pro zajatce. Beneš opakuje, že měla být lepší: Odpovídám, že je to částečně též jeho vina, že nestala se lepší: Když jsem přišel do Paříže, omezil se prostě na to, že řekl: Samostatnost musí být lepší a mnohem lepší. Neřekl v čem – je chyba.*“¹²³ Podobné vzorce chování nebyly Benešovi v té době vůbec cizí, ostatně další stížnost vyslechl Sychrava jen o pár dní později z úst Štefana Osuského¹²⁴. Ten se právě chystal sepsat brožuru o slovních perzekucích Československé národní rady, kterých se dopustil Josef Dürich, jenž vystoupil nejen proti politickému směřování Československé národní rady, ale též proti jeho hlavním představitelům.¹²⁵ Osuský chtěl textem upozornit na liknavou taktiku Československé národní rady, která byla uplatňována proti Dürichovi, známému rusofilovi, jenž se rozhodl podřídit ruskému carskému systému, čímž proti sobě popudil celou Československou národní radu¹²⁶. Sychrava byl však tímto

¹²³ VHA, fond Lev Sychrava, karton č. 2, deník 1914–1918, 26. 3. 1917.

¹²⁴ Štefan Osuský (1889–1973) – člen Československé národní rady, československý a slovenský politik a pozdější vyslanec Československa v Paříži.

¹²⁵ Za Düricha se mimo jiné postavil i jeho zeť Karel Horký, novinář, jenž se sám ve svých článcích ostře vymezoval vůči Benešovi a Masarykovi. Více: KUBŮ, Eduard, ŠOUŠA, Jiří, *T. G. Masaryk a jeho c. k. protivníci*, Praha 2015. PICHLÍK Karel, *Bez legend*, Praha 1991.

¹²⁶ Sychrava krátce poté zjistil několik zásadních informací, které ho ještě více utvrdily v Dürichově špatném charakteru. Od jisté paní Javůrkové, o jejíž přítelkyni se Dürich ucházel, zjistil, že zcela veřejně rozhlašuje, že Edvard Beneš je původně rakouský agent, který nechal uvěznit svou ženu jen proto, aby na něj nepadlo podezření. Tím, že ji však propustili, se dle Düricha usvědčil. Neušetřil ani Sychravu, který je prý áme damnée de Beneš (oddán). Po tomto ujištění Československá samostatnost zahájila ofenzívu a proti Dürichovi veřejně vystoupila. Důvod, proč paní Javůrková sdělila Sychravovi tyto informace, byl účelový a velmi ženský. Dürichovi nešlo o štěstí její přítelkyně, ale především o její věno, což ji pochopitelně velice popudilo. Několik měsíců poté se k celému případu vyjádřil i Štefánik, který Düricha veřejně označil za „*prostopášníka, holkaře...*“ (což od Štefánika pobaví...) VHA, fond Lev Sychrava, karton č. 2, deník 1914–1918, 18. 4. 1917, srpen 1917. Ke sporu s Dürichem více HERBEN, Jan, *T. G. Masaryk: život a dílo presidenta osvoboditele*, Praha 1946. KUBŮ, Eduard, ŠOUŠA, Jiří,

rozhodnutím poměrně znepokojen. Tento nápad se mu zdál ukvapený a mohl přinést více škody než užitku. Dlouho přemýšlel, jak co nejcitlivěji Osuskému sdělit, že jeho záměr se v danou chvíli nemusí setkat s pochopením a může vyvolat nežádoucí konflikt. Chtěl tedy Osuského ještě více zapojit do činnosti Československé národní rady. I to byl jeden z důvodů, proč požádal o pomoc Beneše. Ten však Sychravu odmítl s odůvodněním, že by se beztak jednalo o „méněcennou práci, nebylo by vidět, že to dělal on.“¹²⁷ V tomto se však Sychrava s Benešem fatálně rozcházel, věřil v týmovou práci, ne v práci jednotlivců. Ačkoliv tímto jejich debata ustrnula víceméně na mrtvém bodě, na Benešovu reakci jen tak nezapomněl: „Více počítat s dobrou vůlí. Odmítne-li, padne to na něho. Je to ambice, ale může se ovládat. Ať každý si dělá, co chce. Kam to ovšem vede. To bylo snad lépe, aby pracoval každý zvlášť – Může to vzbudit dojem, že Beneš chce udělat všechno sám“¹²⁸ Osuskému se podařilo své rozhodnutí objasnit tím, že mu nechává volnou ruku, on mu však vytkl, že od doby strukturovaného odboje jeho účastníci postupně opustili zásady, s nimiž do odboje vstupovali. Z toho důvodu apeloval na vlastní rozum a kritizoval přílišnou autoritou Národní rady. Sychravovi se však takové nařčení nelíbilo a Osuskému vytkl, že mnohdy jedná pod autoritu principu, což považuje za chlapecké.

T. G. Masaryk a jeho c. k. protivníci, Praha 2015. POLÁK, Stanislav, T. G. Masaryk. Za ideálem a pravdou 5, Praha 2009. MASARYK, Garrigue, Tomáš, *Světová revoluce*, Praha 2005.

¹²⁷ VHA, fond Lev Sychrava, karton č. 2, deník 1914–1918, 30. 3. 1917.

¹²⁸ Tamtéž.

LEGIE

Legionář Sychrava

„Legionářem jest každý dobrovolník čsl. legionářské (revoluční-zahraniční) armády, který byl do ní zařazen na základě přihlášky učiněné příslušnému orgánu nebo zástupci čsl. Národní rady v Paříži nebo některé z jejích odboček nejdéle do 28. října 1918, a to dobrovolně, bez jakéhokoliv nátlaku nebo nařízení čsl. Národní rady... Vedle toho za legionáře jest pokládati rovněž Čechoslováky rakouského, uherského neb německého státního občanství, kteří během války dobrovolně vstoupili do některé ze spojeneckých a spřátelených pravidelných (regulérních) armád, jsoucí v pravidelné válce proti středoevropské koalici.“¹²⁹ Ačkoliv Sychrava nepatřil k legionářům, kteří bojovali na frontě, vždy k nim velice tíhl a chtěl být součástí jejich života. Možná to bylo i jeden z důvodů, proč se po válce stal horlivým spolupracovníkem Československé obce legionářské. Sychravu s legiemi spojoval především cit pro spravedlnost, bratrství, sokolské cítění a národní uvědomění. Jeho vztah k legiím byl tedy velice kladný, což mnohokrát dával zcela veřejně najevo prostřednictvím svých článků: *„Československé legie staly se za války jádrem rodící se Československé republiky jen proto, že silné národní uvědomění a silný národní cit vtělil se u nich v pravou chvíli pohotový, ukázněný čin a v oddanou, obětavou službu.“¹³⁰*

Vzhledem k tomu, že se Sychrava snažil legiím přiblížit co nejvíce, velice ho těšilo, že právě on může přijímat a potvrzovat veškeré přihlášky dobrovolců do československého zahraničního vojska ve Francii v roce 1917. Mimo to organizoval i odvody vojáků, jež se uskutečnily v březnu roku 1918. Každodenní kontakt s těmito odvážnými a statečnými muži ho naplňoval představou, že veškerá jeho snaha nebyla zbytečná. V rámci diplomatického úsilí a změny francouzské politiky si sám Sychrava podal, podobně jako všichni pracovníci Československé národní rady v Paříži, v únoru roku 1918 přihlášku do legií.. Oficiálně se tedy stal legionářem až v roce 1918, nicméně na základě intervence

¹²⁹ Zákon č. 462 Sb. zák., Sbíрка zákonů a nařízení, Praha 1939.

¹³⁰ Národní obrození, článek *Legionáři se hlásí ke slovu*, 10. 12. 1936.

Masaryka a Beneše mu nakonec bylo započítáno do jeho legionářské minulosti už období od roku 1914.¹³¹ Nelze však předbíhat události.

Pád carismu znamenal samozřejmě i pád carofilsky orientované politiky. S tím souvisel rovněž odchod Josefa Düricha z Ruska, neboť byl na carské vládě závislý, a to jak z pohledu financí, tak i politicky. Dne 24. 3. 1917 potvrdila prozatímní vláda Pravidla pro formování čs. vojska; 6. května 1917 se navíc v Kyjevě sešli delegáti všech československých spolků. Právě tam se zavázali, že Československá národní rada se sídlem v Paříži je nejvyšším orgánem československého zahraničního hnutí. Masarykovi se tak splnil sen, Československá národní rada byla jediným představitelem protirakouské akce. I přes počáteční nesnáze se československému zahraničnímu odboji začalo přece jen dařit. Svůj velký podíl na tom jistě měl i úspěch legionářů v bitvě u Zborova 2. července 1917, kde se jasně ukázala užitečnost československých legionářů, náhle již nebyli spojenci bráni jako nepřátelé, zrádci, ale jako lidé, jimž lze důvěřovat. Po úspěchu, kterého docílili v této bitvě, se začínali stávat v podstatě nepostradatelnými.

Vzhledem k tomu, že Sychravovi leželo na srdci blaho legií, zasloužil se o spolupráci s Výborem České kolonie ve Francii. Jednalo se o reakci na Dekret o zřízení československé armády ve Francii, jenž byl uzavřen 19. 12. 1917. V podstatě šlo o to, že Výbor České kolonie uznal Československou národní radu jako nadřazený orgán. Díky kladnému postoji francouzské vlády k vojenskému seskupení Čechů a Slováků se navíc zástupci České kolonie svým podpisem zavázali k mobilizaci všech bojeschopných Čechů a Slováků, kteří žili ve Francii. Právě zde sehrála svou symbolickou roli výše zmiňovaná bitva u Zborova a samozřejmě i Štefánikova diplomatická jednání, která obměkčila francouzskou vládu v souvislosti s nutností vzniku samostatné československé armády. Tento krok přišel však bohužel pozdě. Mnoho Čechoslováků, kteří by měli zájem o vstup, už padli v československé rotě cizinecké legie v roce 1915. Výše

¹³¹ VHA, fond Lev Sychrava, 1. karton, osobní doklady. Příloha č. 5.

zmiňovaná mobilizace tedy rozšířila řady legionářů jen o několik desítek dobrovolníků.¹³²

Italské legie

Díky jednání Sychravy, Štefánika a Pierre Janinem¹³³, které proběhlo 7. února 1918, byla následně vydána francouzským ministerstvem války a Československou národní radou instrukce, kterou podepsal Beneš a Clemenceauem – stanovení zřízení československé armády ve Francii. Ještě téhož měsíce byla vytvořena národy Rakouska-Uherska Liga utlačovaných národů, která v dubnu 1918 uspořádala Římský kongres. Československých zástupců bylo celkem osm – L. Sychrava, E. Beneš, M. R. Štefánik, F. Hlaváček, Š. Osuský, J. Šeba¹³⁴ a ještě další dva pracovníci římské kanceláře A. Papírník a R. Gábriš. Výsledkem jejich jednání se stalo právo na sebeurčení původně porobených národů, což bylo obsaženo ve 14 bodech prezidenta Wilsona¹³⁵ Mimo to patřilo k nejdůležitějším důvěrným dokumentům výše zmíněného kongresu rezoluce o propagandě, na které je velice vidět vliv, jaké mělo československé hnutí.¹³⁶ „Konference prohlásila, že „dohodové vlády mají pohlížeti na vojenskou organizaci potlačených národů (...) nejen z vojenského stanoviska, nýbrž i jako na mravního činitele nejdůležitějšího v boji.“¹³⁷

¹³² Československá samostatnost, 28. 1. 1918.

¹³³ Pierre Janin (1862–1946) – francouzský generál, jenž byl pověřen velením československých legií v Rusku.

¹³⁴ Jan Šeda (1886–1953) – ruský legionář a pozdější vyslanec v Bělehradě a v Bukurešti.

¹³⁵ Sám prezident Wilson viděl v centrálních monarchistických mocnostech jisté ohrožení demokracie. Ve vstupu USA do války tedy spatřoval exil podporu pro uskutečnění jejich cílů, ačkoliv se USA zpočátku „tvářilo“ neutrálně. Pomineme-li odbojovou činnost krajanů, sehrálo svou zásadní roli v dynamice exilu právě politické směřování USA a Wilsonův idealismus.

¹³⁶ PICHLÍK, Karel, *Bez legend...*s. 322.

¹³⁷ Tamtéž.

Římský kongres se tak stal impulsem k vybudování vlastní armády v Itálii. O to se nejvíce zasloužil Štefánik se Sychravou, kteří společně vyjednávali s italskou vládou. Následující dny přijal ministerský předseda Orlando kongresové delegáty, zatímco Sychrava, Štefánik a generál Andrea Graziani začali budovat armádní sbor. Krátce poté začal nábor v zajateckých táborech a mezi příslušníky československých pracovních praporů, jež budovali obranné linie na frontě. Do konce dubna vznikly celkem čtyři pluky, což byl veliký úspěch.¹³⁸ V této době si byli Sychrava se Štefánikem asi nejbližší, neboť se viděli téměř denně.

Ke sporu s Hlaváčkem

Na jaře 1918 řešil Sychrava se Štefánikem poměrně nemilou příhodu, která měla dozvuk ještě několik let po válce v novinářské přestřelce mezi Hlaváčkem a Sychravou.

František Hlaváček¹³⁹, legionář a spolupracovník Štefánika, působil jako ředitel římské kanceláře Československé národní rady v Paříži. Tuto pozici musel na jaře 1918 nečekaně opustit, na což reagoval velice podrážděně. Hlaváček tvrdil, že vedl veškerý československý odboj v Itálii a že veškeré úspěchy na tomto území jsou zapříčiněny zejména jeho prací. Velice ho proto rozeznilo, když Sychrava tvrdil, že byl ze svého místa odvolán. Hlaváček to ve svém článku nazvaném Čestný boj Národního osvobození okomentoval, že odešel na žádost M. R. Štefánika, aby jeho přítomnost nepůsobila problematicky při založení legií a uznání Československé národní rady italskou stranou. Sychrava se však pokusil vše uvést na pravou míru a především nenechat špatné světlo na Štefánikovi: „*K tomu jsme řekli, že ,touto‘ báhorkou pro děti chce ředitel Hlaváček zastříti fakt, že v té době vsutku byl a musel býti odvolán, ježto právě v oné rozhodující době*

¹³⁸ Československé vojsko bylo postaveno na základě smlouvy mezi italskou vládou a Československou národní radou, jež byla podepsána Orlandem a Štefánikem. Více k italským legiím např. LOGAJ, Josef, *Československé legie v Itálii*, Praha 1922. KRETŠÍ, Jindřich, *Vznik a vývoj československé legie v Itálii*, Praha 1928 či KLÍPA, Bohumír, *Československá legie v Itálii*, in: *Historie a vojenství* 42, 1993 1. s. 17-97.

¹³⁹ František Hlaváček (1886-1945) – pozdější meziválečný politik. Později stál proti Hradu.

*stal se v Římě politicky nemožným pro určitou trapnou aféru nepolitickou.*¹⁴⁰ Hlaváček se totiž zapomněl zmínit, že počátkem října roku 1917 přijal prostřednictvím italského ministerstva války 1000 lir od italské armády za zásluhy. Jako dezertér rakousko-uherské armády byl velice cenným zdrojem informací, neboť dokázal italské straně dodat velký počet map a dalších užitečných informací. Československou národní radu jeho přístup velice zklamal, neboť se podle ní zachoval nečestně, když si nechal zaplatit. Hlaváček dezertoval jako rakouský důstojník, což italští činitelé ovšem oceňovali jen do chvíle, než za to Hlaváček inkasoval peníze. *„Je zjištěno, že změnili svůj názor o mravní a politické kvalitě činu, jakmile se o penězích dozvěděli, čímž padl i stín na českou věc vůbec, tím spíše, že pan Hlaváček delší dobu věc tu politicky zastupoval. Zjištěno dále, že u těch, kteří věděli o penězích dříve, bylo to jedním z důvodů malé autority páně Hl. a slabé posice českého hnutí vůbec.*¹⁴¹ Právě z toho důvodů už nebylo vhodné, aby Hlaváček dále pokračoval ve spolupráci se Štefánikem a vůbec s Československou národní radou. Jen tak bylo možné získat italskou vládu na svou stranu.

¹⁴⁰Národní osvobození, článek Trapná aféra Hlaváčkova, 15. 11. 1925.

¹⁴¹ Tamtéž.

V ZÁVĚRU VÁLEČNÝCH LET

Spor s Benešem

Poslední měsíce války byly spojeny se stále vypjatějšími vztahy mezi Sychravou a Benešem. Stupňující se tlak na obou stranách, vyvěrající z předchozích neshod, vygradoval v souvislosti s podpisem smlouvy o soudnictví – Dodatečné úmluvy mezi Československou národní radou a italskou vládou o soudnictví, jež byla uzavřena 30. 6. 1918. Autorem smlouvy byl Lev Sychrava a týkala se zejména uplatnění vojenského práva v československých jednotkách. Až do této chvíle probíhalo vše bez problémů, potíž nakonec vyvstala při samém podpisu smlouvy. Do té doby byli za členy Československé národní rady považováni Masaryk, Beneš a Štefánik, mimo nich se nesměl za člena vydávat a ani se tak podepisovat nikdo jiný. Zatímco Masaryk měl k tomuto nepsanému pravidlu neutrální vztah, Beneš si na tomto privilegiu poměrně zakládal a protestoval proti jeho porušení. Naproti tomu Štefánik tento postoj považoval za nevhodný a pro spojence naprosto nesrozumitelný. Z toho důvodu také během jednání představoval své kolegy jako spolupracovníky Československé národní rady. Nejinak tomu bylo i v případě podpisu výše zmíněné smlouvy, během čehož přemluvil Sychravu, aby se pod ni podepsal jako člen. Italové totiž považovali Štefánika za Francouze a chtěli, aby listinu podepsal nějaký Čech.¹⁴² Sychravovi se i přesto Štefánikův nápad vůbec nelíbil, což omluvně vysvětloval v jednom ze svých dopisů i Masarykovi: „...mohu věci prospět více, zůstanu-li mimo N. R. Každá vláda je tím silnější, čím více je těch, kteří mimo ni ji podporují. (...) Štefánik nicméně trval na svém názoru. Uváděl řadu důvodů, více méně citových. (...) Konečně tvrdil dr. Štefánik, že na ministerstvu již oznámil, že smlouvu podepíše i já. Přímo před podpisem znovu jsem uvedl své námitky, že by bylo lépe, kdy podepsal jen on, že to dá věci více váhy a vážnosti. Nesouhlasil a na ministerstvo k podpisu mne zavedl. Přirozeně nebyl bych se dal k podpisu přimět, kdybych byl věděl, že Štefánik s dr. Benešem o mé kooptaci a podpisu smlouvy jako člena N. R. vůbec nejednal, ač v telegramu ze dne 16. června žádal jsem odpověď, zda je souhlas. (...) Štefánikovu naléhání, jenž vlastně svým způsobem a

¹⁴² Více Naše revoluce I, 1923, Poznámky k italským věcem – Lev Sychrava.

svou taktikou učinil věc téměř nevyhnutelnou, ustoupil jsem jen proto, že jeho jednání uvedlo mne v omyl, a dále proto, že jsem svou kooptaci nepokládal za věci škodlivou ani zásadně nemožnou.¹⁴³ Beneš se od toho okamžiku na Sychravu díval nikoliv jako na svého spolupracovníka, nýbrž jako na svého protivníka,¹⁴⁴ který se brzy může dostat na jeho místo. Jeho demonstrativním odmítnutím Sychravy coby člena Československé národní rady započalo období nesvárů mezi oběma zúčastněnými.

Poválečné uspořádání

Dne 9. srpna 1918 byly britskou vládou v tzv. Balfourově deklaraci oficiálně uznány československé legie za součást dohodových ozbrojených sil a Československá národní rada za potenciální provizorní vládu Československa. Následující týdny postupně docházelo k diplomatickému uznání Československé národní rady spojeneckými vládami. V tomto období se Masaryk obrátil s důvěrou na Sychravu, aby se pokusil vypracovat „návrh ústavy“ Rady. Mimo to měl za úkol sestavit návrh její organizace, v němž pochopitelně zmínil i svou roli v pozici ředitele politického sekretariátu Národní rady. Sychrava si začal uvědomovat, že válka se chýlí ke svému konci a že by se měl zabývat svým poválečným postavením. Ačkoliv byl introvert a nepřilíš průbojný typ, nehodlal svou politickou kariéru ve Francii opustit. Se svými představami se na podzim 1918 svěřil Masarykovi, neboť čekal, že mu v této záležitosti pomůže: *„Vážený pane profesore, od srpna, kdy poslal jsem Vám svou zápisku, nabyl jsem přesvědčení, že by bylo nejlépe, kdyby moje kooptace provedená Milanem v Římě při podpisu smlouvy z 30. června byla zachována, popř. potvrzena. Mohla by mi být svěřena propaganda. Zůstal bych v Paříži a ponechal si redakci Samostatnosti. Občas*

¹⁴³ Masarykův ústav a Archiv AVČR VIII-18, Dopis Masarykovi, 7. září 1918.

¹⁴⁴ Samozřejmě se jedná o Sychravovu optiku na celou problematiku. Nicméně Beneš byl do jisté míry velmi nespolečenský člověk, a tudíž se na rozdíl třeba od Sychravy nebo Štefánika netěšil příliš velké oblíbenosti. Toho si byl však sám Beneš vědom a možná i proto se obával o svou pozici v Československé národní radě. Více v podkapitole Přátelství se Štefáníkem. Srov. BENEŠ, Edvard, *Světová válka a naše revoluce*, I, Praha 1927. Ani Beneš ani Sychrava se k tomuto problematickému období ve svých memoárech vydaných po roce 1918 již nevraceli a vzájemně se respektovali, což zmiňují zejména v závěru této práce.

*zajel bych do Itálie, popř. do Anglie a Ameriky. Mohl bych se též starat o propagandu pro nábor mezi zajatci, kteří se v Itálii budou pravděpodobně množit, jakmile tam začne ofensiva.*¹⁴⁵ Ačkoliv Beneš s výše zmíněnými návrhy souhlasil, později si uvědomil, že v takové pozici by se Sychrava stal jeho hrozbou, a tak mu raději nabídl místo chargé d'affaire v Římě, tak by zřejmě „uspokojil“ Sychravovy politické ambice a zároveň by byl co nejdál od něj, od Paříže. Sychravovi se však tento nápad vůbec nelíbil a Benešovi sdělil, že v tom případě zůstane raději v Paříži jako šéfredaktor Samostatnosti. Štěstí nakonec stálo na jeho straně, neboť funkci chargé d'affaire získal někdo jiný, on však musel stejný úřad zastoupit v Paříži. S tím bohužel souviselo i ukončení Sychravovy novinářské činnosti v Československé samostatnosti. Na jeho místo nastoupil legionář dr. Ivan Markovič. Sychrava ze své nové pozice nadšený nebyl. Bavila ho žurnalistika a informování ostatních, nicméně své znechucení si nechával pro sebe a snažil se pracovat, jak nejlépe dovedl.

Dne 28. října 1918 se Sychrava společně s Benešem a dalšími vydal na konferenci do Ženevy, kde se setkali s některými členy domácího odboje. Zde jim předložili své návrhy o budoucím uspořádání státu a o přerozdělení funkcí. Tyto požadavky byly nakonec přijaty oběma stranami. Právě v té době se však bohužel vyhrotil vztah mezi Sychravou a Benešem. Beneš si byl zřejmě vědom Sychravových kvalit a měl obavy z jeho potenciálního politického růstu. Ačkoliv se o tom ve svých memoárech nikdy nezmiňuje, nelze si jinak vysvětlit snahu odstranit Sychravu z jakékoliv politické funkce. To se také projevilo krátce po vzniku samostatného Československa, kdy Beneš odmítl Sychravu jako svého spolupracovníka v Paříži následujícími slovy: „*Jdete mi na nervy a já jsem na rozdíl od Vás pro stát nepostradatelný*“.¹⁴⁶ Sychrava se tímto výrokem cítil poškozen, znemožněn, uražen – čtyři roky obětoval život práci pro československý zahraniční odboj, a nakonec ho nikdo nedocení. Nutno podotknout, že Sychrava nebyl první, koho Beneš značně nevybíravým způsobem urazil, ale na rozdíl od Düricha či Horkého zůstal celoživotním „benešovcem“ a pro Beneše měl jen slova chvály a uznání: „*Když Němci na jaře roku 1918*

¹⁴⁵ Masarykův ústav a Archiv AVČR VIII-18, Dopis Masarykovi.

¹⁴⁶ Český rozhlas, fond Lev Sychrava, Pavel Hlavatý (Medailonek Lva Sychravy), 21. 3. 2014.

*bombardovali Paříž, s ledovým klidem zůstával při práci, nedbaje pokynů, že všichni mají sestoupit do úkrytů. Je to muž velké síly a velké lásky k národu. Bez Beneše bychom republiku neměli.*¹⁴⁷

Sychrava podal demisi z úřadu chargé d'affaire 1. 11. 1918, tu Beneš prostřednictvím dopisu 19. 11. 1918 pochopitelně přijal. Nicméně ani po dvou měsících nebyla vyřízena, což ho značně znepokojovalo, neboť tou dobou byl již zpět v Praze. Z toho důvodu se rozhodl o tom takticky informovat Masaryka. Vzhledem k tomu, že Sychrava nepatřil mezi mstivé lidi, Masaryka o této události zpravil pouze v souvislosti se svou nespokojeností s úřadem, o nepříjemnostech s Benešem pomlčel.

Sychrava naříkal především na svou nezáviděníhodnou situaci, kdy byl u francouzské vlády veden jako nespolehlivý. On však již dva měsíce čekal na odvolání z této funkce a mohl dále pracovat dle svého vlastního uvážení, což mu ale zatím nebylo umožněno. *„Dr. Beneš mi totiž prohlásil a také napsal (již 10. listopadu), že pokládá za taktické o demisi zatím nemluvit; až prý věci budou zařízeny v Čechách, bude následovati řada změn v nynější zahraniční organizaci, tedy i v záležitosti místa v Paříži.*“¹⁴⁸

Ačkoliv Sychrava měl proti takovému rozhodnutí námitky, nic s tím nezmohl. Chtěl se v Paříži věnovat zase žurnalistice a publikování, což kvůli této nejisté situaci prozatím nemohl. Žádal proto Masaryka, aby se věc vyřešila ke spokojenosti všech, jeho čestná povaha mu totiž nedovolala považovat se za francouzského zástupce, když jím nebyl. *„(...) anebo mohu požadovat, aby zahraniční úřad mnou disponoval v Paříži.*“¹⁴⁹ Po této urgenci byla Sychravova záležitost vyřešena poměrně rychle a on mohl začít svůj nový život v Praze, kam přicestoval zřejmě 20. prosince 1918 i s novým československým prezidentem

¹⁴⁷ Tamtéž, Lev Sychrava, 22. 9. 1938.

¹⁴⁸ Masarykův ústav a Archiv AVČR, 2. Karton/8 – dopis Sychravovi adresovaný 25. 1. 1919.

¹⁴⁹ Tamtéž.

Masarykem. Jeho původní plán byla sice cesta do Ameriky, ale okolí a rodina mu nakonec tuto variantu rozmluvili.¹⁵⁰

Sychrava se tedy náhle ocitl na startovací čáře a jako jeden z mála československých zahraničních odbojářů se ke své minulosti vracel jen v memoárech. Krátce po svém návratu se přidal k legionářům a následujících dvacet let se stal výraznou postavou Československé obce legionářské. Mimo to pokračoval v žurnalistické kariéře jako redaktor Národního osvobození. Se svou zásluhou na vzniku samostatného Československa se nikde veřejně neprezentoval. Sám se ostatně nikdy netajil tím, že skromná a nenápadná povaha není jen maska před okolním světem. Účast v československém zahraničním odboji pro něj představoval vrchol jeho snažení a neměl potřebu přesvědčovat sebe, natož ostatní.

¹⁵⁰ VHA, Dopis syna Lva Sychravy z 16. 11. 1993.

ZÁVĚR

„Mluvím za ty, kteří ve svých názorech často stáli na druhé straně barikády než ty. Vždy byl jsem si vědom toho, že mám co dělati s mužem poctivým a čestným, a toto mé mínění má mnoho bratrů, kteří tvou práci poznali blíže...“¹⁵¹

Takto výstižně shrnul život Lva Sychravy generál Otakar Husák. Ačkoliv se s ním mnohdy neztotožňoval, vždy věděl, že je to člověk, na kterého je možné se spolehnout a pro něhož je čest na prvním místě – s tím nelze než souhlasit.

Ve své diplomové práci jsem se pokusila přiblížit důležitou životní etapu odbojáře a novináře Lva Sychravy. Jeho odbojářská činnost byla poměrně rozsáhlá a rozmanitá, čemuž se nelze divit, neboť Sychrava se snažil pomáhat všude, kde to mělo jakýkoliv smysl. Vzhledem ke své tiché a nepříliš průbojně povaze a absenci jakékoliv ctižádostivosti nebyly Sychravovy dobré skutky řádně doceněny, což se výrazně projevilo zejména v jeho dalším poválečném životě. Právník, spolupracovník Masaryka a Beneše, redaktor Československé samostatnosti, jen to stačilo k závratné politické kariéře. On však raději zůstal u novinářiny a snažil se svými články o uvědomění československé společnosti coby nové politické síly.

Co se týče jeho novinářské kariéry, i zde se v zásadě vymykal – byl introvertní, rovnostářský a snažil být se ve svých tvrzeních objektivní. U posledně zmíněného se mu to ne vždy dařilo, neboť je nutné vzít v potaz jeho blízkou spolupráci s pozdějšími významnými prvorepublikovými činiteli. Jeho myšlenkový svět nemusí být pro současného člověka úplně srozumitelný, jeho jednání často vycházelo z mimořádného citu pro spravedlnost a jistého rovnostářství. Bohužel ani zde se neztotožňoval s mnohým československými politiky, kteří neměli ani polovinu jeho schopností, a přesto jsou z hlediska historie považováni za velmi významné. Ačkoliv jsem se snažila nalézt na Sychravově povaze chyby, musím objektivně poznamenat, že Lev Sychrava patřil mezi lidi, kteří i přes nepřízeň osudu dokázali jít za svým cílem. Nutno však podotknout, že i když byl jeho hlavním cílem vznik samostatného

¹⁵¹ Pohřební řeč generála Otakara Husáka ze dne 10. 1. 1958 o Lvu Sychravovi.

Československa, neztracoval okolní státy, byl si vědom nutnosti spolupráce s nimi.

Sychravových spolupracovníků bylo nespočet, patrně nejvýrazněji však spolupracoval s T. G. Masarykem, E. Benešem a M. R. Štefánikem, kteří k němu měli rozmanitý vztah a nahlíželi na něj rozdílnou optikou. T. G. Masaryk se o Sychravovi příliš nezmiňoval, ale velmi si ho cenil a považoval jejich vzájemné porozumění za samozřejmé. Přestože byl mezi nimi velký věkový rozdíl, oba se měli ve vzájemné úctě a vážnosti a nepochybovali jeden o druhém. Nicméně i přesto spolu především ve Švýcarsku vedli vášnivé debaty, které ne vždy skončily pochopením toho druhého: „*Přišla řeč na jednotlivé argumenty pro náš program nezávislosti a státní právo. Nedovedl jsem si odepřít trochu polemiky s předválečným stanoviskem Masarykovy realistické strany ke státnímu právu a hájil jsem argumenty dra. Bohuše Riegra. Se státoprávní stranou pojil mne názor, že realisti podceňují historické právo. Pro nás i pro svět má přece velký význam, že dynastie své závazky svémocně rušila a že na nás právo nemá. Masaryk namítal, že byl proti jednostrannému juristickému argumentování historií, ale proti státnímu právu že nikdy nebyl. Neměl jsem po rozmluvě jistoty, že můj názor Masaryk plně uznává.*“¹⁵²

Vztah s Benešem byl poměrně komplikovaný a mohl by být obsahem rozsáhlé psychologické studie. Kdokoliv by Beneše za mnohé jeho výroky nenáviděl, Sychrava se však o něm nikdy nevyjadřoval nenávisťně: „*Bez Beneše bychom republiku neměli.*“¹⁵³ Naproti tomu Benešův vztah k Sychravovi byl poměrně rozporuplný a nenávisť se zatrpklostí se střídaly s uznáním a úctou. Na konci roku 1918 Beneš urazil Sychravu takovým způsobem, že kdokoliv jiný by to okamžitě vztáhl na sebe: „*Jdete mi na nervy a já jsem na rozdíl od Vás pro stát nepostradatelný.*“¹⁵⁴ Sychrava však k jeho slovům přistoupil rozvázně a nijak se mu nemstil. V roce 1927 při psaní svého nejvýznamnějšího několikadílného spisu *Světová válka a naše revoluce* zhodnotil Sychravův přínos pro nově vzniklý stát

¹⁵² Sborník vzpomínek na T. G. Masaryka, Praha 1930, s. 278.

¹⁵³ Český rozhlas, fond Lev Sychrava, medailonek od Pavla Hlavatého – 21. 3. 2014.

¹⁵⁴ Tamtéž.

následovně: „*Dr. Lev Sychrava má velký podíl na úspěchu naší práce. Řídil dlouhou dobu podzemní spojení s Prahou. Vedl po celou válku náš zahraniční list „Československá samostatnost“ a velká část činnosti propagační vůbec připadla jemu. Také organizační činnosti se účastnil. Byl mezi prvními, již se o své újmě pustili do boje. Poctivost, oddanost věci, osobní obětavost a nenáročnost charakterizovali veškerou jeho práci. Byl z několika málo pracovníků, kteří znali poměry doma, měli politický smysl a vyvinutý úsudek, pochopení pro ohromnost událostí světových a pro ducha doby, kteří chápali, že přišla rozhodující chvíle naší národní historie, a dovedli být nekompromisní a politicky důslední.*“¹⁵⁵ Sychrava měl mnohokrát možnost, podobně jako mnoho dalších, Beneše úplně zavrhnout, on však zůstal celoživotním „Benešovcem“.

Jakým způsobem nahlížel na Sychravu M. R. Štefánik, se mi bohužel nepodařilo zjistit, neboť fondy vztahující se ke Štefánikově postavě se o Sychravovi nezmiňovaly. I přesto si na základě Sychravových deníků a vzpomínkové knihy¹⁵⁶ troufám tvrdit, že mezi nimi panoval přátelský vztah.

V úvodu jsem narážela na kvalifikační práce Jana Michla, u nichž jsem spatřovala jisté nedostatky. V první řadě je nutné zmínit, že na rozdíl od Michla jsem měla k dispozici nové materiály týkající se Sychravovi odbojové činnosti v Ženevě. Poměrně jednoduše se mi tedy naskytla možnost vycházet při zmapování Sychravova ženevského pobytu přímo z pramenů a ne jen z literatury, k čemuž byl okolnostmi Michl donucen¹⁵⁷. Díky tomu jsem získala zatím nepublikované informace o počátcích Sychravovy emigrace, o vztahu s Masarykem a Benešem, které v žádném případě nebyli ideální, spíše v mnohých případech vypjaté. Vzhledem k ochotě zaměstnanců Vojenského historického archivu jsem navíc mohla pracovat s fondem Československá samostatnost, který se přímo dotýkal Sychravovy novinářské činnosti. Jak již bylo zmiňováno dříve, byla právě tato oblast Michlem zcela opominuta. Fond obsahoval nejen kvalitně a dle mého názoru objektivně zpracované články ale rovněž Sychravovy osobní

¹⁵⁵ BENEŠ, Edvard, *Světová válka a naše revoluce*, Praha 1927, s. 62.

¹⁵⁶ SYCHRAVA, Lev, *Z mých vzpomínek na Štefánika*, Praha 1929.

¹⁵⁷ Zaměstnanci Invalidovny, kde byl dříve fond uložen, nevydali Michlovi příslušné kartony s odůvodněním, že se jedná o vzácné písemnosti, které nelze svěřit „neodborným rukám“.

poznámky z redakčních rad. Tato práce díky tomu tedy přinesla doposud nepublikované závěry z jeho publikační činnosti a vyzdvihla Sychravovo celoživotní snažení přinést kvalitně a objektivně zpracovanou zprávu.

Lev Sychrava patřil bezesporu k výrazným představitelům zahraničního odboje a je velká škoda, že se jeho příběhu doposud nikdo nevěnoval podrobněji. Byl to pozoruhodný člověk, který se jen shodou okolností a své malé ctižádostivosti nezapsal do dějin našeho nově vzniklého státu výrazněji. Historie však nepotřebuje jen hrdiny, kteří jsou dobovým diskurzem postaveni na piedestal, ale i ty, již upřednostňovali skutky před prázdnými slovy. Doufám, že se mi touto prací povedlo alespoň trochu ozřejmit určitý Sychravův životní úsek ovlivňující však jeho další práci a smýšlení.

V této práci by se dalo jistě dále pokračovat, a to zejména v rámci osvětlení dalšího Sychravova osudu. Pozornost by si zasloužila jeho meziválečná novinářská činnost, jeho odbojová činnost za druhé světové války nebo jeho neblahý úděl po roce 1948. Z toho důvodu doufám, že mé úsilí inspiruje další badatele či historiky, aby se Lvu Sychravovi začali věnovat a alespoň částečně splatili dluh, který vůči němu česká a slovenská společnost získala.

PRAMENY A LITERATURA

Prameny

Archivní prameny

Český rozhlas, fond Lev Sychrava

Literární archiv Památníku národního písemnictví, fond Varia 1 – dopis nezjištěnému a rukopis – Sychrava Lev: *K dějinám naší francouzské legie*, vzpomínka 22 listů

Masarykův ústav a Archiv AVČR, fond Lev Sychrava, 10 kartonů

Vojenský historický archiv, fond Československá samostatnost

Vojenský historický archiv, fond E. Beneše

Vojenský historický archiv, fond T. G. M., – válka

Vojenský historický archiv, fond Lev Sychrava, 21 kartonů

Vydané prameny

BENEŠ, Edvard, *Světová válka a naše revoluce. Vzpomínky a úvahy z bojů za svobodu národa I-III*, Praha 1935.

KUBŮ, Eduard (edd.), Miroslav Plesinge-Božinov, *Vzpomínky a první odboj*, Praha 1997.

MAXA, Prokop, SYCHRAVA, Lev, *Sborník vzpomínek na T. G. Masaryka*, Praha 1930.

SYCHRAVA, Lev, *6. července 1915 a vznik Československé republiky k 20. Výročí Masarykova vystoupení v Curychu a Ženevě ve dnech 4.–6. července 1915*, Praha 1935.

SYCHRAVA, Lev, *Cyklus přednášek Československé revoluce*, Praha 1924.

SYCHRAVA, Lev, *Československé revoluční hnutí na evropském západě*, Praha 1923.

SYCHRAVA, Lev, *Dr. E. Beneš v boji o československou samostatnost*, Praha 1923,

SYCHRAVA, Lev, *Duch legií – řada úvah a dokumentů z let 1915-1919*, Praha 1921 atd.

SYCHRAVA, Lev, *Legionářský socialismus*, Praha 1923.

SYCHRAVA, Lev, *Masarykovo revoluční dílo na evropském západě 1914–1917*, Praha 1921.

SYCHRAVA, Lev, *Několik dat ze života presidenta Masaryka*, Praha 1929.

SYCHRAVA, Lev, *Památník manifestačního sjezdu*, Praha 1924.

SYCHRAVA, Lev, *Revoluční vojenská akce v československém národním osvobození*, Praha 1927.

SYCHRAVA, Lev, *Řada úvah a dokumentů z let 1915 – 1919*, Praha 1920.

SYCHRAVA, Lev, *Svaz národního osvobození*, Praha 1930.

SYCHRAVA, Lev, *Tomáš Garrigue Masaryk 1850 - 1930*, Praha 1930.

SYCHRAVA, Lev, WERSTADT, Jaroslav, *Československý odboj*, Praha 1923.

SYCHRAVA, Lev, *Z mých vzpomínek na Štefánika*, Praha 1929.

ZEMAN, Adolf a kol. (edd.), *Cestami odboje. Jak žily a kudy táhly československé legie I-III*, Praha 1926-1927

Zákon č. 462 Sb. zák., *Sbírka zákonů a nařízení*, Praha 1939.

Tisk

Československá samostatnost (1915-1919)

České slovo (1914)

Národní osvobození (1924-1948)

Naše revue (1926-1934)

Literatura

ČESKOSLOVENSKÁ OBEC LEGIONÁŘSKÁ, *Dějiny Československé obce legionářské*, Praha 2014.

EMMERT, František, *Českoslovenští legionáři za první světové války*, Praha 2014.

FRYŠČOK, Alexej Miroslav, *Legionáři, car a rudá vlajka*, Brno 1998.

GALANDAUER, Jan, *T. G. Masaryk a vznik ČSR*, Praha 1988.

GALANDAUER, Jan, *Vznik Československé republiky. Programy, projekty, předpoklady*, Praha 1988.

GALANDAUER, Jan a kol., *O samostatný československý stát 1914-1918*, Praha 1992.

HANZLÍK, František, *Legie v Rusku, v Itálii a ve Francii v letech 1914-1918 na cestě k samostatné Československé republice*, in: *Demokratické principy vzniku Československa*, Sborník referátů z vědecko – osvětové konference k 80. výročí vzniku ČSR, Brno 1998,

HERBEN, Jan, *T. G. Masaryk: život a dílo presidenta osvoboditele*, Praha 1946.

HERMAN, Karel, *Říjen 1917*, Praha 1987.

HLAVÁČEK, František, *Dr. Edvard Beneš a Itálie za světové války*, Praha 1936.

HONZÍK, Miroslav, *Legionáři*, Praha 1990.

KÁRNÍK, Zdeněk, *České země v éře první republiky (1918-1938). Díl první, Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918-1929)*, Praha 2003.

KOVTUN, Jiří, *Masarykův triumf*, Praha 1991.

KUBŮ, Eduard, ŠOUŠA, Jiří, *T. G. Masaryk a jeho c. k. protivníci*, Praha 2015.

- KVAČEK, Robert, *První světová válka a česká otázka*, Praha 2003.
- MICHL, Jan, Lev Sychrava – *politik na půl cesty*, in: Soudobé dějiny 2007, č. 1.
- OLIVOVÁ, Věra, *Dějiny nové doby 1848-2008*, Velké Bílovice 2008.
- PAULOVÁ, Milena, *Tajný výbor Maffie, spolupráce s Jihoslovany v letech 1916-1918*, Praha 1968.
- PICHLÍK, Karel, *Bez legend, Zahraniční odboj 1914 – 1918*, Praha 1991.
- SVOBODA, Zbyšek, *Československá státní a vojenská symbolika*, Praha 1991.
- Regiony a první světová válka*, České Budějovice, 1999
- ŠEDIVÝ, Ivan, *Češi, české země a velká válka 1914-1918*, Praha 2001.
- ŠEDIVÝ, Ivan, *Za Československou republiku 1914 – 1918*, Praha 1991.
- WERSTADT, Jaroslav, *Lev Sychrava*, Pokrok, svazek 188, Praha, 1947.

Kvalifikační práce

- MICHL, Jan, *JUDr. Lev Sychrava: politická biografie*, diplomová práce, Ústav českých dějin, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2002.
- MICHL, Jan, *Život a dílo dra. Lva Sychravy: politická biografie*, rigorózní práce, Ústav českých dějin, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2004.

Slovníky

- Masarykův slovník naučný
- Ottův slovník naučný
- Ottův slovník naučný nové doby

Internetové zdroje

<<http://www.radio.cz/cz/rubrika/krajane/100-vyroci-besedy-slovan-v-zeneve>>,
(3. 6. 2018).

SEZNAM PŘÍLOH¹⁵⁸

Příloha č. 1 – přehled Sychravovy odbojové činnosti

Příloha č. 2 – vzkazy v šifrách, které Beneš Sychravovi zasílal z Prahy

Příloha č. 3 – obvinění Lva Sychravy z velezrady

Příloha č. 4 – usnesení o zabavení majetku Lva Sychravy

Příloha č. 5 – potvrzení legionáře

Příloha č. 6 – Lev Sychrava mezi svými přáteli (uprostřed)

¹⁵⁸ Přílohy byly zapůjčeny s laskavým svolením Vojenského historického archivu a Masarykova ústavu a Archivu AVČR.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Přehled Sychravovy odbojové činnosti

říjen 1914 – příjezd Sychravy do Ženevy

říjen 1914 – Sychravův vstup do Besedy Slovan

září 1915 – vznik kurýrního sboru (po příjezdu T. G. Masaryka)

srpen 1915 – počátek vydávání Československé samostatnosti

leden 1916 – prohlídka bytu a Sychravových osobních věcí švýcarskou policií

březen 1916 – nucený odjezd Sychravy do Francie a zabavení jeho majetku v Praze

březen-srpen 1916 – práce pro Zajatecký oddíl Národní rady

1916-1917 – spolupráce při zakládání Československých tiskových kanceláří při Národní radě v Paříži, v Londýně a ve Švýcarsku

Červenec 1917 – Sychrava přijal 400 dobrovolníků v La Palisse přijíždějících z Rumunska

listopad 1917 – Sychravovo přijetí dobrovolníků v Havru

únor 1918 – spolupráce s Českou kolonií v Paříži

únor 1918 – vstup do legií (kvůli předchozí politické činnosti byl nakonec veden jako legionář již od roku 1914)

duben 1918 – účast na Římském kongresu

červen 1918 – Sychrava podepsal Dodatečnou úmluvu mezi Československou národní radou a italskou vládou o soudnictví

přelom října a listopadu 1918 – rozchod s Edvardem Benešem a demise z úřadu
chargé d'affaire v Paříži

prosinec 1918 – zřejmě Sychravův návrat zpět do vlasti

Příloha č. 2

37
Dgřitčafčmpgděu . tokese ty sčlv
nebaťseavvtrvat nebaťseavvtr
obdržitelšoftogra fiidzko.vu|a|re
bkučfifsefpmžpi . řkoxžbk dšmc sach
vat nebaťseavvtrvat nebaťseavvtr
djanafajkaoppatř tepasy|přile|tl|e
cečopdlšiclcjkšxyovpřochi p.nšňyžioa
vat nebaťseavvtrvat nebaťseavvtrvat
edha je křod b y došvycan mebold oruskazmat
laytchčkňojthigm pšpejed ges hag chjř
atseavvtrvat nebaťseavvtrvat nebať
kido b j e bař iž sdel tšmoh lišib y tel h d z
fnerp fly uec jě prvořčee ž k fšstv b
eavvtrvat nebaťseavvtrvat nebať
ameštřnatřime boldu čimtelih med dot a
šoubšjnm fplš iřuy je čk jřime š
tseavvtrvat nebaťseavvtrvat nebať
rupavřm v p e t r o k u a d e b f m o h l l i b y
fššv m j u l k j p h u r m i r s v o v č ě g m p
atseavvtrvat nebaťseavvtrvat nebať
etamupl atřitšpolny ušedopo
jch k u e p j e ř ě n h c i u
nebaťseavvtrvat
meitřivect a s p e d a

№ II ⁹/₁₆
18

C. k. vrchní soud zemský v království českém, slýchav c. k. vrchního státního zástupce, ne-
nyhověl stížnostem Dr. Antonína Schauerera, jako
zříz. jeho obhájce Ph. Dr. Tomáše Masaryka,
J. U. Dr. Leona Sychravu, a Josefa Divícha do-
usnesení c. k. zemského co brestního soudu v Praze
ze dne 13. března 1916 č. j. № II 9/16-3, 4, 5, kterými naří-
zeno bylo v brestní věci pedené u c. k. vojenského zástupce
vojenského velitele ve Vídni proti Ph. Dr. Tomáši
Masarykovi, J. U. Dr. Leonu Sychravovi a Josefu
Divíchovi pro zločin velekrádeže dle § 52 lit. e tr. z.
a zločin proti válečné moci státu podle § 327 v. tr. z.
ve smyslu § 2 cis. nařízení ze dne 9. června 1915
č. 156 v. z. ku zajištění nároku státu na náhradu
škody, a přiměřenou náhradu za porušení práva
zabavení vškerého, obviněným patřícího jmění,
které jest v Rakousku

poněvadž

dle losud zjištěných okolností, obvinění ze zločinu
jim za viny kladených, důvodně podezřelými jsou.
O tomto rozhodnutí c. k. vrchního soudu zemské-
ho v království českém ze dne 21. dubna 1916
č. 53/16 dáva se vškerým účastníkům vědět.

C. k. zemský co brestní soud v Praze.

Oddělení IV., dne 26. dubna 1916.

Kuz

R4

Ministerstvo Národní Obrany, kancelář Československých legii.
Evidenční úřad.

Číslo 53.880.

Kolku prosto podle šu 16. zákona ze dne 24. července 1919 č. 462 sb. z. a n.

Potvrzení,

že (jméno a příjmení) Dr. Sychmava Lev
vojenská hodnost a poslední voj. těleso: nachomník pancerný legie
narozený dne 16. 12. 1887 v Ledci n. Sáz. okres Ledce země Čechy
příslušný do Hlmyševce okresu Hlmyševce země Čechy
jest ve smyslu šu 2. zákona ze dne 24. července 1919 č. 462 sb. z. a n. a článku 5. vládního nařízení ze dne 4. 11. 1920 č. 157. sb. z. a n.

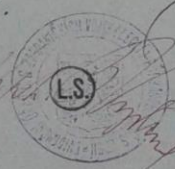
legionářem.

Do československé armády legionářské přihlásil se dne (slovy) 23.
mésice (slovy) září
Do ~~armády spojenecké vstoupil~~ roku (slovy) 1914
Z čsl. legionářského vojska byl řádně propuštěn dne (slovy) 31.
Do neaktivity byl přeložen, demobilizován měsice (slovy) prosinec
Na území čsl. republiky z Ruska se vrátil (pouze pro ty, kteří se vrátili po 31. prosinci 1919 z Ruska) roku (slovy) 1919

Jest dosud ve vojenské službě.
Jeho služba legionářská počítá se mu do dne (slovy) 31. prosince
roku (slovy) 1919 celkem obnáší (slovy) šestnáct roků
mésiců (slovy) 7. kalendářních.

Toto potvrzení jest dokladem pro nabytí všech práv, vyhrazených legionářům zákonem ze dne 23. V. 1919 č. 282 sb. z. a n. a ze dne 24. VII. 1919 č. 462 sb. z. a n.

V Praze, dne 6. srpna 1924.
č. j. 66.830. Okresní úřad pro úřad.
Královské Vinohrady.
Vlastnoruční podpis majetníka:

Podpis přednosty Evidenčního úřadu
Šapero J.

Nehodící se budiž škrtnuto.

Příloha č. 6

